

FAMILIUL FAMILE

DIARIŪ BELETRISTICŪ ȘI ENCICLOPEDICŪ-LITERARIU CU ILLUSTRĂȚIUNI.

SIMEONŪ BĂRNUȚIŪ.

BCU Cluj / Central University Library Cluj (1808—1864.)

— Schiță biografică, — ideile și lucrările lui. —

În anul acum sfârșit și să implinit 25 ani dela mórtea bărbatului, a cărui biografă încercăm a o schița în liniamentele sale principale. Românii din țerile coronei unguresci mai ales au sărbătorit această aniversară în un mod vrednic de numele unuia dintre cele mai puternice spirite, pe cari le-a născut românimea întregă, în un mod demn de bărbatul providențial, care a fost unul din cei mai de căpetenie factori a evenimentelor epochale din anii 1848—49 încât ne privesce mai de aproape pe noi. Au sărbătorit și cu tot dreptul au făcută acesta, căci a urmașilor detorință este, ca se nu deie uitării, ci se conserveze memoria bărbatilor bine-meritați de neamul lor și cari au jucat o rolă însemnată în vremuri ca acele, când vorba fiindu ca se hotărăscă cu dăci, cu sute de ani înainte sórtea poporului croindu-i-se o nouă direcția, era mai mult ca ori-și-cândă altă-dată lipsă de luceferi conducători, de genii, cari înalță poporale, le redică, le dau voință și putere de a brava piedecile ce întimpina în calea lor spre mărire și prosperitate.

Bărnuțiu! Cine n'a cunoscut pre Bărnuțiu sau nu i-a audțit de nume? Cei ce l'au vedut de aproape și trăiesc încă vorbesc cu mult res-

pectu, cu nemărginită evlaviă de dănsul, ér' istoria mai próspectă vorbesce în colorii vii de faptele mari, de entusiasmul, de sêmțulu nobil ce caracterisază pre acestu sufletu mare, despre care putem fără picu de sfielă dăci, cea ce a dăsu mai dăunăți unu biografu despre Asachi, că nice intrigele omenilor pătimași, nice miile de greutăți ale timpurilor în cari a trăit, nu l'au abătut o clipelă din mersul lui liniscit și stăruitor, și din jertfrea lui pentru desceptarea și fericirea poporului seu.

Mulți au scrisu biografia lui Bărnuțiu: Vulcanu în Pantheon, editorii din Jași a Dreptului publicu a Românilor, Densușianu în Istoria Literaturii române; ne încercăm totuși a zugrăvi icóna mărătă ce ne infașisiază viața lui parte spre a îndrepta unele greșele ce sau străcurat în biografiile de până aci, parte spre a ni se da privilegiu, cu îngăduința Onoratei Redacțiunii, că se scótemu la ivelă ceva din corespondința lui și pre unele din lucrările până acum needite a lui Bărnuțiu, cari de-și mici în estensiune sunt destulu de potrivite, ca se cunoscem din ele și mai bine ideile lui reformátore pre tóte terenele: pre celu juridicu, ca și limbisticu, pre celu istoricu ca și besericescu-administrativu.

Simeon Bărnuțiu sa nascut în anul 1808 Augustu 2 st. n. séu 21 Iulie st. v. în Bocșa ro-

mână, o comună curată românească situată în comitatul de ađi a Sălăgiului și cu o poporațiune de mai bine 1000 suflete. — Tatăl-său Joan, fecior de preot, a fost cantor la beserica din Bocșa, și pre lângă slujba acesta, lucru de sine înțeles, porta și economia, precum nevoiți erau se făcă pre acele vremi și cantorii și preoții, ca și în ăia de ađi, ca să nu fie peritori de fōme. Maică-sa Ana, asemenea fică de preot din familia Oros, era o adevărată matrōnă, o muiere cu sēmțeminte nobile și religiose-morali.

Cantorii ca și preoții, cari formau aprōpe exclusive inteligința românească pre acele tēmpuri, nu aveau carte multă, dar' aveau în schimb animă, — »aveau acelu sēmțu bun bētrānescu, cātu cu unū preceptu din Psaltire sēu din Ciaslov erau în stare să judece asupra unui lucru cu mai mult tēmeiu, să deslege cestiuni de viētă în o formă mult mai ușōra decātu mulți așa numiți filosofi și legisti din ăia de astăđi.»

Și tata lui Bărnuțiu era om de felu acestă, care deși cu puține cunoscințe era aprinsu de idea desceptării și înaintării poporului, și ca atare stăpānit de unu felu de respectu religiosu față de »invētatură«; deși lipsitu de mijlōce doria din sufletu, ca să-și pōtă introduce din deplinu baremi pre unul din fi sēi în sanctuariulu sciinței sēu a învețaturci, ca de acolo armatu cu ideile lūei civilizate să deșepte și lumineze și pre frații sēi de unu sange.

Joan Bărnuțiu a avutu opt prunci: doi feciori și șese fete; pre ceste din urmă le-a māritat după economi cu stare bună, parte nobili parte rēscumperați dela slujba domnescă; dintre cei doi feciori unulu a moritu în vērștă de 12 ani și a ramasu numai celu mai mare în viētă: Simeon, și în acesta și-a pusu dēnsulu tōtă nădejdea.

Primele cunoscințe de scriere și cetire le-a primitu tēnerulu Bărnuțiu dela părintele sēu, iar' în etate de 9 ani a fostu dusu la șōla normală din Șimleu, — nu departe de locul născerei, unde a invētatu începēdu din tōmna anului 1817 până în primăvēră anului 1820. Portarea esemplară, modestia, diligința și capacitatea eminentă a prunculu l'a distinsu între toți conșcolarii sēi. *)

*) Alesandru cându-va Barboloviciu protopopulu din Chilia, ne-a scrisu, că Theodoru Szilagy preot în Coșeiu conșcolariulu lui Bărnuțiu în normale i-a împārșitu unu faptu, care sa petrecutu cu Bărnuțiu în clasa a 3-a, și care deși în sine neinsēmnatu este totuși destulu de caracteristicu ca se ne convingem din elu, că curajulu, statornicia și mai pre susu de tōte iubirea spre dreptate, care la distinsu pre Bărnuțiu în tōtă viēta sa, erau vērștuți ce le pōședea elu încă în anii tineretelōr. În clasa a 3-a normală, profesorulu lui, unu slovacu renegatu, voindu din ură cātră băieții romāni, se prepună tēnerulu Bărnuțiu pre 2 magiari, de altu cum repetenți în clasă, și-a propusu acesta, ca în esamenulu publicu se caute privilegiu de a protesta contra procedurii necorecte și nedrepte a profesorulu. Provoctatu între cei de antăie după alfabetu se respundă, a dechiaratu, că »după-ce dl profesoru nu țene dreptatea, elu e gata înaintea comisiunei esaminātōre se respundă în mediu.« Dorința i sa implinitu, respunsulu a fostu eminentu, ăr' profesorulu a rēmasu cu rușinea. Rēspunsulu categoricu a lui Bărnuțiu a stirnit admirarea celor de față și mai alesu a vicariulu de pre atunci din Sălăgiu: George Tat.

Absolvādu șōla normală a fostu dusu în tōmna anului 1820 la Carei, ca să-și facă studiile gimnasiale. Conformu normativelōr vechi ale guvernulu centralu, gimnasiile aveau pre acelu tēmpu să fie de 5 ani, liceele după facultăți, de 2 ani cursulu filosoficu împreunatu cu sciințele matematice și cu fisica, totu de doi ani cursulu juridicu. Părintele lui Bărnuțiu a voitū ca să-lu trimită la Pesta spre a face acolo după terminarea claselōr gimnasiale cursulu juridicu și așa a să pregatit pentru cariera juridică, dar' din lipsa de mijlōce a fostu nevoitu ca să abstea dela realizarea acestui propusu și în urma acesta sa hotāritu alu pregatit pentru cariera preoțescă.

În Septembrie 1825 a fostu dusu la Blașiū ca să facă cursulu filosoficu.

În Blașiū esistasē din liceu până la anul 1831 numai unu singuru cursu filosoficu, iar' cauza a fostu cumplita rigōre asupra programelōr școlastice; studiulu istoriei universale, fisica și preste totu sciințele naturalē erau esilate din Blașiū. — Numai după acea sa rēdicatu cursulu la 2 ani, din care causă Bărnuțiu în unu singuru anu a absolvatu cursulu filosoficu »portādu gubă*) ca totu Sălăgeni,« iar' după acea a intratu în Seminaru ca să-și facă cursurile teologice.

În locu de facultate teologică seminariștii, cari trebuiau se fie aleși numai din cei veniți cu absolutu dela vre-o facultate filosofică, unii și dela cea juridică, avuseră să asculte 2¹/₂ ani prelegeri din dreptulu canonicu, dogmatică, teologia morală și ceva exegetică. Dela 1831 acelea cursuri au fostu lārgite pre 4 ani și amplificate mai cu tōte studiile cāte să propuneau la facultatea teologică din Viena.

Bărnuțiu a absolvatu cursulu filosoficu în primăvēră anului 1826, iar' în tōmna acestui anu a intratu în seminaru și a absolvatu cursulu teologicu în vēră anului 1829. Însemnāmū la locul acesta, că adnotările, ce le aflāmū în protocolēle din Blașiū de pre acestu tēmpu, suntū cu totul greșite, cāci »Protocollum classificationum ductum pro auditoribus studiorum theologorum in Seminario dioec. Blasiensi« p. 14—15 în rubrica primă are: Simeon Barnutz, — locul născerei nu e însēmnatu, ci după nume urmēzā îndatā calculi de Em., iar' deasupra studiālōr suntū scriși anii 1829/30, 1830/31 și 1831 32 cesti doi din urmă coreși de o mână străină, care din 30/1 și 31/2 a facutu iară 29/30 și 30/31, anul primu e necoresu, la ceialți scrisōrea vechiă să pōte ceti bine și acuma. După însēmnrile aceste Bărnuțiu a intratu în seminaru în 1829 și a eșitu în 1831, cea ce e greșitu, și greșala acesta a observatō și celu ce a adausu în protocolulu citatu pre spațiu golu, ce este la mănchiulu protocolulu după numele lui Bărnuțiu și a conșcolariōr lui: »ingressi anno 1826, egressi 1829 «

După absolvirea studiālōr teologice și anume în tōmna anului 1829 a fostu Bărnuțiu denumitu

*) Unu supravestmentu mai multu de iernă folositu în Sălăgiu și comitatele vecine.

de archivarit, care oficiu l'a portat p'na în t'omna anului 1830, cându a fostu numit prefect și sub-rector în seminariulu teologicu.

Din anul 1831, precum am amintit, se mai înființară pentru liceu trei catedre cu trei profesori: de istoriă, de algebră și geometriă, de sciințele fizice, la care se înțelegea și chemia, iar cursulu se făcu de doi ani. Cu ocasiunea lărgirei cursului sa aplicat Bărnuțiu la catedra de istoria universală și de filosofie așa că în anul 1832/3 îl aflăm profesor la ambele aceste studii, iar în anul 1833/4 numai la catedra de filosofie, căci numărul profesorilor liceali sa fostu completat. Intre discipulii lui Bărnuțiu din timpul primei lui profesuri aflăm notați în protocoalele acelor ani pre Antoniu Ciupe, Demetriu și Augustin Laday, Jacobu Mureșianu (redactorulu Gazetei) Ioan Suci (prof. de univ. în Moldova) și pre Andrei Mureșianu.

În anul 1834 mergend notariulu consistorialu Sereny la Făgărașu, Bărnuțiu a fostu luat dela catedra profesorală și denumit notariu consistorialu, care oficiu l'a portat până în a. 1839 cându a trecut iară la catedra avută.

În postul de notariu i sa datu ocasiunea de a cunoșce starea besericeii sale, a aduna o mulțime de documinte de prin archivulu eppescu, unde pre vremea aceea se afla multe, și care archivă în mare parte a perit în r'utate.

În Augustu a. 1839 întreprinde Bărnuțiu o călătorie prin Principate, ca se se restaureze și mai alesu ca se facă esperință, — esperință altcum bogată și-a căștigat și ca notariu, căci a umblat multu cu episcopulu său; așa între altele l'a fostu luat cu sine la dieta din Sibiu din a. 1837, unde ca regalistu petrecea Leményi cu lunile. Din cele ce se petrecură în acea dietă, altcum secă de rezultate, a învățat Bărnuțiu a cunoșce relațiunile din țera, pornirile și tendințele primejdiosă a unora contra altora, dar' mai cu adinsulu sa convinsu despre pericululu ce amenința limba românească, căci în acea dietă sa manifestat încercarea de a sugruma pre t'ote celelalte limbi ale patriei.

În câteva ședințe sa discutat la diverse ocașuni cestiunea limbei magiare, cu scopu ca' se înlocuiască în t'ote afacerile publice pre latina; și discusiunile aceste nu au fostu decâtu pregătirea legii din dieta din 1842, prin carea viața poporulu românū sa decretat sfârșită în 10 ani, — și prin carea limbei române îi era destinată m'orțea. — (Veđi Barițiu: Ist. Trans.).

Bărnuțiu șcia despre planulu făurit de a eschide limba românească din viața publică, de a-i închide calea la ori ce desvoltare și chiar' și la esistența ei ulterioară; elū cunoscea metodulu urmat de feudalii magiarī din Transilvania în a substitui pre nesimțite limba magiară celei latine, și sa convinsu despre curentulu, de care apucați chiar' și episcopii Românilorū incepuseră se cor'espundă ungureșce cu guvernulu și alte foruri. Bărnuțiu vedea, că starea în care se afla limba românească la școlele din Blașiū între anii 1830 și 1839 nu

era nice decum de pismuitu; căci din clasa a 3-a normală băieții începeau cu latina, care în cele 5 clase gimnasiale era impusă sub pedepse diverse, ca singuru și numai în acea se se vorbescă; pre lângă acesta cea magiară se incuibasē adencu și se înfipsesē în seminariu, unde cu deosebire se vorbea latinesce și ungureșce, iară româneșce numai ca de doru.

Bărnuțiu vedea, că se pregătesce calea ca fiitorii dascalī și preoți se nu mai fie în stare a se înțelege cu poporulu în limba lui.

Cu aceste esperințe se reintorce Bărnuțiu dela notariatu la catedra de filosofie în anul 1839 și cu curajulu ce-lū caracteriza fără se de ascultare celor mai slabi de ângeru și adiecți ai oportunistului, se apucă și propune studiulu dreptului naturei în limba română, iar' esplicările în filosofie le face în două limbi de-oacmdata: în cea latinescă și cea românească, iar' răspunsurile mai bucurosu le asculta româneșce.

Aceste erau cele de antaiū bătăi de aripī ale sufletului său mare! Pașulu acesta a avut urmări forte însemnate, a produsu o adevărată revoluțiune a spiritelorū. Studentii căutau ca la o adevărată minune, sorbiau cu sete prelegerile lui Bărnuțiu și ascultau cu lacremile în ochi lucruri pentru prima oră lorū spusē așa de frumosu în o limbă atātu de armoniosă; ei se dedară a învăța româneșce, și sau îndulcitu de tractarea omenescă și erudițiunea și sau fermecatū prin elocința profesorelorū.

Dreptulu naturii, esplicările și escursiunile ce le făcea Bărnuțiu în propunerea lui au desceptat s'empturile amorțite și piepturile tineretului le-au împlut de spiritū naționalu.

Nisuința acesta a lui Bărnuțiu pentru deșceptarea simțemintelorū naționale și desvoltarea limbei române, — nisuința spriginită în mare măsură de Cipariu, Ioan Rusu și colegulu său E. Vlassa, — a întimpinat resistința serioasă. Erau unii în Blașiū, cari vedea în procederea acesta unū periclu pentru școle și se temeau ca nu cumva prelegendū-se studiile aceste româneșce, se pășescă la mijlocu guvernulu și episcopulu latinu, care și la alte ocașuni a pretinsu pentru sine dreptulu de supremă inspecțiune preste t'ote școlele din Transilvania. Alții din contră în mărginitatea minții lorū erau de credința, că limba românească este multu mai s'eracă decâtu se fia aptă de a se esprima în d'ensa idei înalte, abstracto-filosofice și de acea combăteau și densii la rëndulu lorū metodulu începutu. De cătră cei de antaie a fostu Bărnuțiu aspru și seriosu reflectatū la pericululu, ce p'ote urma din prelegerile lui româneșce; cești din urmă în nimiciniua lorū încercară unū mijlocu din cele mai de josū, începură adecă a sumuța pre studentii contra lui Bărnuțiu, a-i îndemna se p'ărăsescă institutulū în care filosofia se propune în o limbă neaptă spre acea. Intre cei seduși a fostu și E. M. tin'eru cu capacitate, prov'edutū cu p'ane, și totu voia se p'ărăsescă Blașiulū. Acesta surprinsu pre profesorulu, la care i-a împ'artășitū

cugetulū sĕu; profesorulū începĕ a-lŭ ispitĭ și mai antĕiŭ ū diŕe cĕ nu pŕte invĕța filosofia romĕneŕce, ĩn urmĕ ĩnse descusutŭ mărturisĭ, cĕ unĭ din curtenĭ lau desmĕntatŭ și lau ațĭtatŭ și pre elŭ și pre alțĭ sĕ se ducĕ dela șcŕlele din Blașĭu, ca sĕ nu pațĕ daunĕ avĕndŭ de a asculta filosofia ĩn o limbĕ neaptĕ spre acea; dar' capacitatŭ de profesorulŭ sĕu rĕmase și mai departe, asemenea și ceialaltĭ.

Lupta cu ast'felŭ de opozițĕ tĕnu puçĭnŭ, pĕnĕ cĕtrĕ sfĕrșitulŭ semestrului. Pentru-cĕ ca auđitorĭi se cĕșcĭge tĕmpŭ pentru filosofĕ, colegulŭ lui Bĕrnuțĭu: Elia Vlassa, așĕ se diŕecea cu propusulŭ, cĕtŭ matematica o ĩnvĕțau din esplicare; auđitorĭi se dedarĕ a ĩnvĕța romĕneŕce, greutatea a dispĕrutŭ pĕnĕ și din ĩntĭpuirea celorŭ seduși; esamenulŭ semestralŭ a fostŭ preste așceptare strĕlucitŭ. ĩn semestrulŭ alŭ 2-le tinerĭi și-au datŭ capŭ ruptŭ dupĕ filosofĕ. Profesorulŭ ĩnca și-a duplicatŭ silințĕ. Tinerĭi așĕ erau acum alipțĭ de profesorulŭ lorŭ, ĩn cĕtŭ nu ar' fi fostŭ potere, care se-i fi potutŭ despĕrțĭ de elŭ; anima și sufletulŭ lorŭ bĕtea pentru Bĕrnuțĭu.

Prelegerile lui Bĕrnuțĭu din tĕmpulŭ profesurei sale a dŕoa au fostŭ de o parte cea mai eclatantĕ dovadĕ și celŭ mai nerĕsturnaverŭ argumentŭ despre aptitudinea limbĕi romĕneŕcĕ de a espriima ideile cele mai ĩnalte și de a se prelege ĩn dĕnsa orĭ ce felŭ de șciințĕ fiĕ acea orĭ cĕtŭ de abstractĕ, — de altĕ parte au fostŭ schințeaua, ce a aprĭnsŭ iubirea tinerĭmei pentru limbĕ și pentru naționalitate, a acelei tinerimi, carea cu puçĭnŭ dupĕ acea a fostŭ chiĕmatĕ, ca din sĕnulŭ sĕu se dĕe pre apostoliŭ menițĭ sĕ deșcepte neamulŭ romĕnescŭ din »somnulŭ celŭ de mŕte.«

Urmĕzĕ dieta din 1841—43, ĩn care, dupĕ cum ne ĩmpĕrtășeșce ilustrulŭ nostru istoricŭ, br. Dionisie Kemény ĩn buna ĩnțelegere cu gubernatorulŭ și cu consiliariŭ magiarĭ eși cu unŭ proiectŭ de lege care ĩn esențĕia sa era copia legĕi sancționate din Ungaria relative la ĩntroducerea ca limbĕ de statŭ, de ĩnstrucțiune publicĕ și chiar' ca națională a limbĕi magiare ĩn loculŭ celei latine, cu dreptŭ esclusivŭ contra limbĕi romĕne, cĕreia ũ era destinatĕ mŕtea. ĩncercarea acĕsta ĩnse sa rĕsuflatŭ, dupĕ ce a produsŭ acea, ce produce totĕ acțiunea poterei nedrepte, — reacțiune plĭnĕ de tĕriĕ, și a datŭ o paginĕ din istoria Romĕnilorŭ pentru a se ĩnscrie cu nobila luptĕ a lui Bĕrnuțĭu, Cipariŭ și Rusŭ, ĩnsufletitorĭi ĩnteligențĕi blașiene și mijlocitorĭi protestului ĩnaintatŭ de Consistoriulŭ din Blașĭu ĩn 1843 la acea dietĕ.

Ne mĕrgĭnimŭ a cita din acĕlŭ protestŭ singurŭ numai cĕteva șĭre spre a constata, dĕcĕ mai este trebuințĕ, cĕ prelegerile romĕneŕcĕ a lui Bĕrnuțĭu suntŭ cu adevĕratŭ eflusulŭ convingerilorŭ lui cu privire la lipsa ĩnstrucțiunei romĕneŕcĕ ĩn șcŕlele din Blașĭu.

»Scopulŭ șcŕlelorŭ blașiene,« diŕe-se ĩn protestŭ, »dupĕ ĩntențĕia ĩmpĕrațĕilorŭ Austriei, este ca se fiĕ unŭ institutŭ naționalŭ cu menirea de a șervi spre promovarea culturĕi morale, religiŕose și

șcientifice ĩntre Romĕni, care scopŭ nu se pŕte realiza și ajunge decĕtŭ ĩnvĕțĕndu-se ĩn limbĕa romĕneŕcĕ ca limbĕa maternĕ; de unde urmĕzĕ, cĕ limbĕa acĕsta nu sĕ pŕte scŕte afarĕ din șcŕlele Blașĭului fĕrĕ pericolulŭ moravurilorŭ, a religiositĕțĕi și mai pre susŭ fĕrĕ ruinaea naționalitĕțĕi romĕne... Sŭșținemŭ acĕsta nu din urĕ fațĕ de limbĕa magiarĕ, pre carea o vorŭ ĩnvĕța ca și ĩn trecutŭ, totĭ cĕtĭ vorŭ aspira la diregĕtorĭi și relațiuni mai de aprŕpe cu magiariŭ, dar' nice de cum cu detrimentulŭ limbĕi materne și a naționalitĕțĕi romĕne.«¹⁾

Nu amintimŭ mai de-aprŕpe despre preținsele atentate fĕcute asupra viețĕi lui Bĕrnuțĭu — unul ĩn 22 Sept. 1842 și alŭ doile ĩn 5 Ianuariŭ 1843; istoriculŭ nostru Barițĭu le nĕgĕ tacșĕndu-le de scornituri infame, iar' modulŭ cum le istoriseșce dĕnsulŭ convine cu espunerea, carea o aflĕmŭ ĩn biografiĕa Eppului Leményi dictatĕ de elŭ ĩnsuși dlui Joachimŭ Mureșianu și publicatĕ ĩn »Șcŕla romĕnĕ din an. 1881.« Amintimŭ numai, cĕ ĩn scrișorile lui Bĕrnuțĭu cĕtrĕ prețĕniŭ lui sĕ face amintire de dĕnșele ca și de nese lucrurĭ ĩmplinite, cĕ opiniunea publicĕ de pre acele vremĭ le-a cređutŭ de atari. Pĕrerea și convingerea nŕștrĕ este, cĕ dĕcĕ acelea atentate sau ĩntĕmplatŭ ĩn adevĕrŭ, ele n'au potutŭ se fiĕ la nice unŭ casŭ opera persoanei, carea a fostŭ trasĕ ĩn prepus, cĕi fŕte probabilŭ cĕ a fostŭ machinațĕiunea și uneltirea acĕlui Mephistopheles, cĕruia nu-i venia la socotĕlĕa noua direcțiune croitĕ și sŭșțĕnatĕ de șcŕla bĕrnuțĕianĕ.

ĩn a. 1843 se ĩntĕmplarĕ turburĕrile din seminariŭ, clericĭi ĩncepurĕ procesŭ ĩn contra Rectorĕlui B. Rațĭu, cĕi 9 profesori, ĩntre cari și Bĕrnuțĭu, luarĕ asupra și apĕrarea clericilorŭ eliminați, ĩncepurĕ a ĩnpețĭ pre Episcopulŭ rĕpĭțĭ de foculŭ concertĕrei ĩmputĕndu-i pĕnĕ și lucrurĭ de cari natura omenĕscĕ se ĩnfiorĕ și ĩngrețĕoșĕzĕ, și din cauza acea nu se cade nice a se amintĭ, cum diŕea odĭniŕĕ fostulŭ prepositŭ Aronŭ, care lauda zĕlulŭ actorilorŭ, dar' cu nepĕrtĕnire aratĕ smintele fĕcute de ei ĩntru portarea procesului.

Bĕrnuțĭu erĕ ĩn Blașĭu centrulŭ unui globŭ de ŕmeni resoluțĭ a suferĭ orĭ-ce nĕcasurĭ numai se vedĕ reesĭrea cauzei naționale; elŭ prevedea, cĕ se apropiĕ vremea, cĕndŭ poporulŭ romĕnŭ sĕ se presĭnte și a firme ca o națĕiune cŕșciĕ de sine, de limbĕa și drepturile sale și se ĩngrija, ca evenimente, cari se apropiĕu cu vehemențĕ, sĕ nu-i afle cu totulŭ nepregatițĭ. ĩnceputulŭ voia se-lŭ facĕ ĩn Blașĭu, ca ĩn centrulŭ romĕnismului, dar' a fostŭ

¹⁾ »Finis scholarum Balasfalviensium juxta benignam divorum Austriae Imperatorum intentionem, paternamque propensionem fuit, ut scholae ipsae essent Institutum nationale, culturae morali, religiosae, ac litterariae inter Valachos promovendae inservitutum et intime persuasi sumus huic fini obtinendo nullum medium superesse aptius lingua valachica utpote materna; est igitur evidens: linguam hanc in scholis Balasfalviensibus nisi cum periculo morum, ac religiositatis et quod nobis non minus doloroso est: cum ruina charae nationalitatis — eliminari non posse; Procul abest quidem a nobis odium linguae hungaricae, quam discent quicumque ad officia et proprios cum Hungaris relationes adspirabunt. ast nequaquam cum detrimento linguae maternae eique superstructae nationalitatis.«

SIMEONŪ BĂRNUȚIŪ.

trănită, înse nu spre stricăciunea ei spre binele neamului românesc. — Stările din Blășiul lăsau multă de dorit, mai alesă câtă privește causa națională; icăna ce ni-o desfășură chiar istoricul nostru este destulă de întunecată și cuadrăză cu cea ce aflămă în o epistolă a lui Bărnuțiu din a. 1843 Martie. »Preste totă,« se dăce în acea, »Blășiul a ajunsă aprăpe la culmea imperfecției; Blășiul e ună cară încărcată de multe rele pre o costă fôrte primejdiosă; birisulă nu e harnicū mai multă ală ocărmi; cei șapte ședū ascunși în coșniță avēndū ce se mănăce și cu ce se trăiescă fără se se ostenescă.«

Bărnuțiu era omulă păcii și popularitatea ce și-a fostă cășcigatū ca notariū ală clerului lū îndrepătăia se sperezē, că va isbuti și la cei de unū cugētū cu elū, ca pre cale pacinică se se curme relele și se se croiescă nouă direcțiune. Spre a dovedī acēsta citămū câteva șire din o scrisore alui Bărnuțiu, ce o avemū înainte și pōrtă datulă de 12 Junie 1843, — după-ce adecă revolta din seminariū a fostū isbucnitū. »Am scrisū lui Șiuluțiu și l'am rogātū ca se se arete ca unū mântuitoriū alū diecesei, carea în aceste valuri se primejduesce; mântuirea numai dela sinodū o potēmū ascepta, sinodulū numai așa se va aduna, decă va ingaduī Imperatulū, iar' Impēratulū numai așa lū va ingaduī, dacă se vorū areta primejdiele. Feriți-ve de șgomote, se ne straduimū ale face tōte pre cale pacinică ca nesce omenī întelepti și cetățeni bunī și credințioși ai Impēratului și fi vrednici ai neamului nostru.«

Causa pentru care sa angajatū Bărnuțiu la luptă din capulū locului o-a tēnutū de o causă sântă; »ni-e de datorință,« dăce Bărnuțiu în o scrisore adresatā unū amicū alū seu din tēmpulū procesului, — »ca se apērāmū caus'a lui Domneșeu, dreptulū unū clerū mănecatū de tiranī și moralitatea unū poporū întregū;« iar' mai la vale: »independența besericei e pierdută aprăpe de totū, săborulū e pierdūtū de vre-o șesșecī de anī, autoritatea protopopilorū încă e pierdută de multū cu altele de-împreună, — »acum vine se ne pierdemū și naționalitatea;« acēsta era cea ce lū dorea și ce voia se se prevină. Admițēndū acēstă intențiune ne potēmū apoi esplica leșne cum de sa întemplatū, că lamura clerului din afară sa unitū cu actoriī, iar' membrii capitulari încă se desbinarā în două părți.

Nu amintimū de singuraticile fase ale procesului, de instanțele felurite și rezoluțiile căpătate dela diferite foruri, pre la cari sa preumblatū causa în cursū de 3 anī; suntemū datorī inse memoriei lui Bărnuțiu și adevărului, ca se constatāmū, că nu actoriī și mai pușinū Bărnuțiu a fostū causa, că sa amestecatū în lucru și Primatele din Strigonū și încă ca judecatoriū în o causă ce privia beserica română unită. Căci Bărnuțiu în totude-a-una a fostū în contra acestui amestecū; iacă ce dăce elū unū prietenū alū seu în o scrisore cu dt. 22 Maiū 1844: »Sa cerutū săborū prin Primatū, — asta e contra historiam, că din veacū nu sa

audītū ca vre-unū Episcopū de-ai nostri se fi adunātū săborū pre acēstă cale, — și contra jus substituentiae personalis Ecclesiae nostrae, căci se face rōbă beserica unū Episcopū de Ungurū, care tocma așa nu se tēne ca judecatoriū preste beserica nōstră, cum nu se tēne Mufti din Teliogradū; și eră-și din veacū nu sa audītū ca Consistoriulū nostru se se fi subscrisū la Primate ca unū slugă.... Ore nebunū este Primatele ca se ne lase din mână, decă ni-au căpātātū odată; decă lū lași odată se între în beserica nōstră, va fi anevoie a-lū mai scōte, — »adj a tótnak szállást és kivér a házból.«

Scosū afară din scōlă, lipsitū de pânea de lipsă spre a poté lucra, sa veđutū de nou Bărnuțiu înainte acelei marī întrebări a vieței, că ce are se începă, de ce se se apuce? »Destulū că noi suntemū puși în uliță,« scrie B. unū prietenū alū seu în 1845, — »la sate nu avemū ce căuta, căci n'amū sēmēnatū nice am seceratū acolo, apoi carū, plugū, boi și sēmēntă nu avemū ca se sēmēnāmū de aci înainte, nici bani ca se ne cumpērāmū aceste.« Că nu și-a agonisitū bani în tēmpulū profesurei, nu e lucrū de miratū, căci profesoriī dela gimnasiū și liceu erau miserabilū de rēu plătiți cu tōtă ameliorarea salariilorū din 1833 înainte.

(Va urma.)

Romanța.

*Negura nopții dorme pe malū,
Ca rēsbunarea unorū blăstēmuri,
Reci suntū de criveți negrele vremuri, —
Te voi cuprinde ca se nu tremuri,
Dragă, și-alū feți rumēnū ovalū
Culcă-lū la peptu-mi, stāndū visătore.
Ochii tēi negrii imi vorū fi sōre,
Și prin sāruturi, iubita mea,
Te-oi face caldă de-ți va parea
Ori și ce crivețū vēntū de rēcōre.*

*Vino cu mine! Tinerū suntū eu,
Tu ești frumōsă, flōre de nalbă!
Nōptea voi face-o se-ți fie albă,
Din stele roșii face-ți-voi salbă,
Brău i-ți voi face din curcubeu —
Sē te cunōscă āngerii sorā!
De te vorū prinde dīnele 'n horă,
Cea mai frumōsă dīnă vei fi
Și-a lorū crăiasă iți va găti
Rochii de purpurū din Aurorā.*

*Sōrele 'n Osturi are palatū,
Cātū de idilicū stă 'n orisonuri!
În totū tabloulū elū are tonuri,
Numai credința află 'n elū tronuri,
Numai amorul e 'necoronatū.
Acolo nimeni nu cāntă solo,
La tōte tēne duetū Apolo —
O, și-aici lumea cātū e de rea!
Acolo 'n Osturi, iubita mea,
Vino se mergemū și noi acolo!*

George Coșbucū.

PĚRUCĂ.

— Novelă originală. —

I.

Cine a dîsù, că e ridiculù sê porți pěrucă? —
După mine, acela sa înșelatù.

Întradevêrù pěrulù nu este și elù
o haină, pe care natura a destinat'o sê
imbrace capulù și sê-lù ferescă de frigù?
Ei bine, decă natura a găsîtù în urmă
de cuviința sê-ți rupă acéstă haină,
nu ești în dreptù sê alergî la pěruchierù,
acéstù croitorù alù capulù, ca sê-ți procuri alta?
Și atunci — o! avantajù neprețuitù alù artei —
ești liberù sê-ți alegi colóreă stofei, care te
imbracă mai bine, ba chiar' ajungî sê
ridî de atacurile zădarnice ale timpului,
că-cî pěrUCA ta nu va încărunți nici odată.

Deși însê pěrUCA are avantajie, totuși —
potù sê v'o spunù la urechiă, — nu e bine sê
abusezi de ea și sê te fâleşci cu pletele
tale negre sêu blonde, pe care le-ai
cumpêratù cu atâta chilogramulù.
Acésta credù, că o va dovedi întem-
plarea adevêrată, pe care am de gîndù
sê v'o povestescù.

II.

În orașulù Găseșci din Muntenia, pe care
nu vê sfătuescù alù căuta pe charta țerei,
traia, suntù vre-o trei ani de atunci, o
tinêră și interesantă vêduvă.

O vêduvă tinêră e totdeuna interesantă,
dar' cândù mai e și frumôsă, atunci nu sê
pôte sê atragă cele mai căldurosê simpatii.
Sê vi-o descriu, că-cî ea este eroina
acestei istorisirî.

Decă ați umblatù prin Muntenia, a
trebuitù sê observați acelu tipù caracteristicù
de femeia, care deșcêptă admirația străinilorù.
Ea era de douăzeci și doi de ani, de talie
mijlocie cu formele tinere frumôsù
rotunđite, cu piciorê și mâni de copilù;
avea frunte drêptă nici prea largă nici
prea îngustă, sprâncene negre bine
desemnate, ochi de o colóre închisă,
pe care strălucirea extraordinară nu te
lasă sê o definești, umbriți de gene
lungi, unù nasù ușorù încovoiatù, buze
pline și de unù roșù-inchisù, o ideeă
de pufù, ca de piersică, deasupra
buzei superioare, o bărbie bine
rotunđită. Mai adăogați unù pêrù
brunù, cu lustru mătăsosù, împletitù
în bogate și solide cosițe, două
gropițe, care sê formaù pe obrazi,
cândù risulù îi înveselia; treceți
preste acéstă figură deja ardentă
unù tonù ușorù de sôre-apune și
veți avea întrêga înfăcișare a
vêduvierei mele.

Decă persônei descrisê îi veți da și
numele de Angelica, veți căpêta o
ideeă destulù de lămurită de efectulù
ce trebuia sê producă ea asupra
toturilor animilorù simțitoare.

Natura sê arêtase fôrte darnică
cu tinêra femeia, în schimbù însê
noroculù nu i dase nimicù sêu mai
nimicù. Sê măritase la optspredece
ani cu unù bărbatù de treizeci,
care după doi ani fusesè

atacatù de acea bôlă teribilă — atătù
de frecuentă în România, — care nu-și
cruță victima mai nici odată. În
timpù de doi ani bieta femeia fu o
soră de caritate, care insoți pe
bărbatulù ei în tôte orașele de
cură esistente în lume. După doi
ani Angelica sê întôrse în țeră cu
cadavrulù bărbatù-sêu și-lù
înmormentă plângendù cu lacrimi
adevêrate, căci nimicù nu te lęgă
mai multù de unù omù, decătù
sacifiiciile ce ai făcutù pentru elù.

Prin acéstă catastrofă zestrea
Angelichei din cincideci mii lei sê
redusesè la dece mii și la o căsuță
în Găseșci. Ea petrecù anulù de
doliu la o mătusea dela țeră, iar'
timpulù aducendù uitarea și
tinereta reclamândù-și drepturile
ei, tinêra vêduvă sê instală în
cășcióra ei din Găseșci și începù
a-și reînoda vechile relațiuni
soțiale.

Dacă cele istorisite vorù fi
deșceptatù interesulù têu, iubite
cetitorù, atunci vei întelege ușorù,
că nici bărbatii . . . disponibili
din Găseșci nau re-masù nesimțitori
la atâtea farmece și atâta devota-
mentù.

De acea, îndată ce sê arêta în
lume, Angelica fù fôrte încungiurată.
Nu sê prea șcia, decă mai avea
avere, dar' ochii ei păreau mai
scilpitori decătù cele mai strălucitoare
diamante din lume, zimbetulù ei
mai fârmecătorù, decătù renta
amortisabilă, iar' glasulù ei mai
mângaiosù, decătù sunetulù dulce
alù galbinilorù. În astfelù de
condițiuni nu lipsiră nici
pețitorii serioși.

Între toți sê distingeau doi
bărbatii, carii avêu mai multă
speranță de reușită: unulù era
doctorù în medicină dela
facultatea din Paris, iar celalaltù
proprietariulù importantei moșii
Găseșcii.

Doctorulù George Brădescu, de
26 ani, abia ieșitù din școlă,
unde trăise ca bursierù alù
statulù, era mediculù spitalului
județanù din Găseșci. Deși
medicù, elù avea încă iluziuni,
multe iluziuni și anima plină
de tineretă și amorù. Nu era
frumosu chiar', dar' avea
trăsături espresive, ceace la
bărbatù face mai multù decătù
frumșetă, și în ochi ceva
visătorù, care apartêne mai
multù poezilorù.

Tôte aceste calități erau de
ajunsù pentru a deșcepta
interesù într'o animă simțitoare
ca a Angelichei. Cu tôte
suferințele ce îndurase urmândù
încă odată îndemnulù animei
ea s'ar' fi aruncatù cu tótă
poterea tineretei în brațele
modestului ei suspinătorù,
dacă acesta afară de leafă ar'
fi mai avutù câtù de mică
avere. Dar' lucrurile stândù
altfelù, trebuia ea sê
reîncêpă viêtă de martiră,
de care scăpase? Nu, nu,
mai bine decătù sê ducă o
astfelù de esistență, era
hotărîtă sê-și calce pe animă.
To be or not to be alù
lui Hamlet îi impunea sê
caute a eși din pozițiunea
materială încurcată, în care
o adusesè prima ei căsătorie.

De acea alù doilea
suspinătorù avea pentru
momentù mai multă trecere.
Acest'a era coconulù
Miltiade Muțunachi, *ein Mann
in den besten Jahren*, alù
căruiia titlù mai importantù
era acela de *mare proprietariù*.
Originea acestui boeriù nu
era chiar' ireproșabilă. Sê
șioptea, că tatălù sêu venise
în țeră din Grecia sêu
Turcia cu câțiva gologani
în brêu și deschisesè o
cârciumiôră într'unù
cătunù de

preste Milcovu, unde făcu părăle otrăvindu tărănimea cu spirtu și vinu prefăcutu. »Coconul Milțiade se arătase de dece ani în Găsești, unde luase în arândă moșia cu același nume. Pe cându proprietariul de atunci trăia în Paris, unde cheltuia fără se numere, Milțiade în cinci ani agonisi destulă stare, pentru ca se cumpere moșia, deja foarte îndătorită, și astfelu deveni mare proprietariu. Lumea nu prea îl stima pe el, dar stima averea lui, ceace e mai totu atât, și coconul Milțiade umbla cu capul sus și cu un zîmbetu fudulu pe buze iar Români de baștină își luau căciula până la pământu dinaintea lui și-i dăcu cu umilită: sărutu mâna, cocone! Lucrul se pare de necredutu, dar se întemplă destul de des în sërmana noastră Româniă, unde străinulu se înfige cu atăta ușurintă.

De altcum coconul Milțiade era un om chipeșu, înaltu, bine făcutu, rumenu la față, păstrându necontentu pe buze un zîmbetu de om superioru, se îmbrăca lucuosu și cu multă pretențiune la eleganța aristocratică. Vărsta nu i se scia, dar mustețile și barba îi erau negre, și Mușunachi arăta cu ôcreare ostentațiune niște plete de abanosu, asupra cărora timpul parea fără putere.

Coconul Milțiade vorbea perfectu româneșce, nu păstrase din originea grecescă decâtu un ușoru defectu de pronunțare: în locu de *ce*, dăcea *te*.

Frumoșa Angelica nu se poté feri de ôcreare emoțiune, cându falniculu boeriu trecea pe lângă ferestra ei, resturnatu în eleganta lui droșcă trasă de doi armăsari ungurești, séu călare pe un frumosu murgu englezescu, și o saluta grațiosu cu zîmbetulu lui celu mai ademenitori. Biéta femeia își dăcea, că cu acestu bogătanu, încă destul de presentabilu, ar fi la adăpostulu lipselor și ar poté se-și mulțumescă gusturile de luscă, care se sbăteau într'unu colțisoru ascunsu alu inimioarei sale.

Până se se hotărăscă la unu feliu, Angelica trăia foarte modestu. Singurul ei luscă era o mică maimuță, cu numele Jocko, cumpărată de repositulu bărbatulu séu dintr'unulu din orașele orientale, prin care trecuseră în trista lor peregrinare. Era ca o duiosă amintire în acestu micu dobitocu, la care de multe ori se uita ea cu jale; iar Jocko răspundea imitându acea privire tristă, încatu se părea unu adencu sentimentu reflectatu în micu lui ochi. De acea Angelica și Jocko țineau foarte multu unulu la altulu; erau mereu nedespărțiți.

III.

Cându începe această istorisire, găsimu pe tinêrul doctoru în cabinetulu séu, o simplă odae dela spitalu mobilată numai cu cele mai indispensabile obiecte.

Singurul comfortu alu acestui cabinetu era unu mare jețu, în care Brădescu sta de multe ori cufundatu ceasuri întregi gonindu visurile nebune, care-i străbăteau creerii și-i turburau inima.

Găsimu pe doctoru ședendu în jețulu lui cu o carte deschisă pe masa de dinaintea lui. Nu e carte de știință, căci preocupățiunea amorosă a

tinêrului de multu nu-i mai dă răgaz să se ocupe de lucruri serioșe. Elu caută ôre-care distracție în istorisiri curioșe, și cartea de dinaintea lui este o cronică frâncesă din timpul veselei și voluptuoșei domni alui Ludovicu XV. Cu tôte acestea doctorulu nu ceteșce. Cu capulu răzimat de spatele jețului, cu privirea pironită în tavanu elu visază despre Angelica. Deja dulcea otravă, care se numeșce amoru, pătrunsesé tôte ființa lui și tinêrulu înțelegea, că posesiunea frumoșei veduve devenise pentru elu o cestiune de viață ori mörte. Dar cum se depărteze pe unu rivalu atât de teribilu, ca seducătoriulu coconu Milțiade? Aci era nodulu gordianu, care trebuia deslegatu. Ah! câtu regreta elu în acele momente timpurile lui Alecsandru celu mare, cându cu o simplă lovitură de sabiă se făcea așa de bună ispravă.

Acum însé nu trebuia violență ci diplomația. Ce se facă? Ce se facă?

Desperatu de a găsi o deslegare a problemei, tinêrulu doctoru inclină capulu suspinându și ochii séi rătăciră unu momentu pe rëndurile tipărite. De odată cuvântulu de *pêrucă* îi atrase privirile și împinsu prin nu știu ce sentimentu de interesu elu ceti pagina întregă.

Deôrece *Pêrucă* este și titlulu acestei istorisiri, invităm și pe binevoitoarea cetitoare, ca se urmărăscă împreună cu doctorulu această curioșă anecdotă din timpul pêrucelor.¹⁾

»Contele d'Egmont, unu tinêru muschetariu, se duse într'o séra la operă cam inferbentatu de vinu; era lume multă și nu găsi locu decâtu în parteru. Dlu d'Egmont nu fu nici aci mai fericitu; unu bêtrănu spectatoru aședatu dinaintea lui avea o pêrucă atât de vastă, atât de bogată, încatu împiedeca pe noulu venit de a vedea spectacolulu. Tinêrulu muschetariu rogă de mai multe ori pe incomodulu portatoru alu acestui bogatu pêru falsu se fiă atât de milostivu și se se derangeze din cându în cându, ca se poté vedea și elu celu pușinu pe furisă ceea-ce se petrecea pe scenă; omulu cu pêrucă fu neînduplecatu și declară scurtu, că asta era cu nepotintă. Nepotendu se întrevadă nici cântăreții nici dănsătorele, d-lu d'Egmont nebunaticu, cum este cineva la douăzeci de ani, mai alesu după unu pranzu de muschetari se hotări se jôce elu comedia pentru vecini séi, deôrece nu putea se se bucure singuru de acea de pe teatru.

În consecință scôse din buzunariu o păreche de fôrfeți și începù se retez la drépta și la stînga tufa pomadată și pudrată atât de fatală plăcerilor sale din séra acea. Efectulu acestui fericitu espedientu fu rapede; pêruchierulu oficiosu vedu dănsătorele ca și alții, pe cându în totu parterulu cirula unu risu comunicativu. Această esplosiune de hilaritate generală scôse din apatia sa, dar nu din sângele séu rece, pe proprietariulu pêrucei retezate; »Tôte suntu bune, domnule,« dîșe elu întorcându-se spre d'Egmont, care țenea încă fôrfecele în mână; »într'adeveru mijloculu este ingeniosu, me-

¹⁾ Chroniques de l' veil de boeuf, par Touhard-Lafasse.

rită respalată, și mă credū în stare să vi-o dau. Speru, că nu veți ieși de aci fără de mine.»

»După o ore-care privire expresivă, care cu bătrânul domn însoți acestu discursu, d'Egmont înțelese, că sfârșitul aventurii ar' poté se nu fiă atât de veselū ca începutul; totuși se țienū bine și decise la ori-ce întemplantare se iasă din incurcatură cu onore. Sfârșindu-se teatrulū, necunoscutulū făcū semnū tēnērii muschetariū, care-lū urmā numai decātū. Adversariū strēbatură în silă piața Palatului-regalū; ei apucară apoi prin strada Saint-Thomas-du-Louvre și se opriră sub arcada, care se află la extremitatea sa. »Domnulū conte d'Egmont,« dise aspru bătrânulū domnū »că-cī am onorulū se vē cunoscu, vē datorezū o lecție, pentru care rēposatulū domnului, tatălū d.-vōstră, pre care-lū cunosceamū și mai bine, mi-ar' fi pōte recunoscetōriū. Cāndu insultā cineva în publicū și mai alesū pre unū bătrānū militarū, trebuie celū puçinū se se scie bate; se vedemū, continuā elū scoțiendū spada, »cum vē veți achita.« Furiosū de acestū tonū de superiotitate și aprōpe de disprețiu, contele se rāpede asupra predicatoriului cu totā impetuositatea, pe care o escitā unū viu necazū. Dar' bătrānulū, nemișcatū ca unū stēlpū de hotarū, se jōcā cu tōte atacurile adversariului sēu și în sfērșitū face sē-i sarā spada la deçe pași. »Etā arma d.-vōstră,« reincepū cu sänge rece ciudatulū omū, »luațio inapoi. Unū omū cu numele d.-vōstră nu trebuie sē se batā ca unū dansatoriū de operā, ci ca unū bărbatū galantū, cu pețiorulū vērtosū, și la acestā vē invitū.« — »Aveți dreptate,« respunsē d'Egmont stāpānindu-și mânia, »si sperū, că cātū de curēndū mē voiu vedē demnū de stima d.-vōstră.« La aceste cuvinte contele se pusē érāși în gardā atâtū de rece ca și adversarulū sēu, și-lū atacā din nou cu multū aplombū.

— »Fōrte bine asta, fōrte bine, domnule conte! Tatālū d.-vōstră ar' fi multāmītū de d.-vōstră; dar' trebuie sē sfērșimū. . .« și, ca și cāndū ar' fi alesū loculū, unde trebuia sē lovēscā, bătrēnulū domnū pētrunsē până dincolo brațilū muschetariului. »Acēsta e de ajunsū,« dise elū, »pentru astādatā.« Apoi ređimāndū pe rānitū de zidū, îi lēgā rana cu batista sa, ilū rōgā se așcepte unū momentū, aduce o birjā, se urcā în ea cu elū, descinde la hotelulū muschetarilorū, strada Beaune, depune pe d.-lū d'Egmont în mānile Svițēranului, și-și ia rēmasū bunū dela elū.

»Rana contelui ilū țienū aprōpe șese sēptēmāni departe de societate; abia sē arētase din nou de optū dīle, cāndū intr'o dī intrāndū în cafenēua Regentei gāsi aci pe bătrānulū luptatoriū, care veni dreptū la elū: »Sirū,« îi dise elū, »sē nu facemū sgomotū și binevoți a me urma. A-ți risū nițelū în socotēla mea istorisindū aventura nōstră,« continuā elū cāndū sē aflarā sub bōlta martorā a primei lupte; »de minune, scumpulū meu conte, vē considerū prea multū pentru ca sē nu contribuescū a face anecdota încă mai glumētā adāogāndū o urmare la povestirea, pe care veți poté sē o faceți despre ea. . . . Aidemū dar', spada la mână!«

„Amiculū Familiei.“ Anulū XIV. — 1890. Nr. 1.

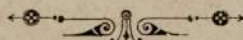
»Lecția a dōua a fostū cam asemenea celei de antāiū, ea fū urmatā de o a treia, la unū intervalū de dōuē sēu trei lunī. În fine, după mār-turisirea chiar' a contelui d'Egmont, acestū cālēu de omū, cum ilū numia, devenise atâtū de inspāimentatoriū pentru elū, încātū nu mai cuteza sē se arete în cafenēua Regentei, unde-lū întâlnea de ordinariū; cātū de vitezū sē fi, nu te obicinuesci cu regimulū rānilorū, nu te obicinuesci sē fi ucisū în detaliu. Cinstitulū muschetariū, palidū ca unū scosū din mormētū în urma sāngerārilor succesive, pe care i-le făcuse îndārgintulū sēu de adversariū, mai nu mai ieși din casā, cāndū intr'o bunā deminētā vēdū intrāndū la elū pe unulū din chelnerii cafenelei Regentei. »Pardon, domnule,« îi dise acesta, »dar' am cređutū că nu vē displacū venindū sē vē spunū, că d.-lū Sit (acestū numē îi remāsese bătrānului bātāiosū) a moritū ieri sērā, și că stāpāna mea sperā sē vē revadā cātū de curēndū la dēnsa.« D'Egmontū scōse unū mare uf; și avea de ce, nici odatā nu sē plătise atâtū de scumpū plăcerea de a face sē ridā unū minutū parterulū operei.«

Doctorulū rēdicā capulū suriđendū. Era o ideeā în acestā anecdotā. Nu putea ore sē intrebuinteze asupra lui Muțunachi cura ingeniosului d-nū Sit? Tinērulū era destulū de meșterū la floretā, iar' cu pistolulū țientia binișorū. Ore lāsarea sāngelui nu era sē domolēscā dragostea tomnaticā a coconului? — Pōte! În orice casū era lucrū de luatū în considerare, că-cī ocaziunea nu poté lipsi.

De orece însă bāteau trei ore, Brādescū sē sculā din jețū și îmbrācāndu-se, pe cāndū buzēle-ī păstrau unū ușiorū zimbetū, plecā la intersanta nōstrā vēduvā, ca sē-și facā visita obicinuitā.

(Va urma.)

Iosif Popescu.

IDEI ȘI REFLEXIUNI.

Abaterile tenereței suntū acțiunī emise în socoteala bătrānețelorū pe carī avemū a le plāti la treideci de anī cu dobāndā (0/0-e) cū totū.

*

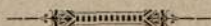
Mai bine predāți corabia vieței în voia valurilorū, decātū anima la capriçulū unei femei viçioșe, — pentru-cā: valurile mării suntū mai puçinū fluctuante, decātū gusturile femeiei viçioșe.

*

Bărbatulū căsātorindu-se — 'și regulēzā vieța; femeia maritāndu-se — 'și ingropā libertatea.

*

Bărbatū în fația femeilorū — se susțenū unī pre alții, acoperindu-și sēu escusāndu-și imprumutatū greșelele; femeile în fația bărbațilorū — se sdrobescū unele pre altele, acūsāndu-se cu felii de greșele adevērate și imaginate.

AJUNULŪ.

— Schiță. —

Iarăși venise o sēră cu fulgi de nea, cu taine și podóbe pe bradul crăciunului. — Dómna Popistū sosi din orfanotrofiul orășenescū, unde dintre damele ce împărțiră micilor orfanī daruri — ea fū dóră cea mai mișcată. Actulū întregū o străbătū cu jale; insași fusese mama unei ființe àngerescī; fusese soția unui barbatū iubitū — și ađi ambi jaceau în recele pamētū.

Sdrobită remasē ea; incapace de bucurii, nădejdi séu interese, — Tineră de ani, dar' aplecată de superări, percursē și acum șirulū odăilor nesciutū adēnctă în para lampii. Singură era, și totuși pentru o lume nu ar' fi folositū una din multe invitări, a petrece sēra ajunului la vre-o familie.

Mecanicū luă albumulū — elū încă îi descepta suvenirea ăilelorū de aurū. Întrēnsulū frunzări multū; la portretele iubiților ei, lacrimi îi năpădiră ochii azurii.

Lorū povestī golulū pustiu alū animei venitū după căldură ce odinióră o îmbogațise cu cele mai îndumneđeite sēmțiri.

O linguriță picată pe tava de argintū, o facū se-și rēdice capulū. Bētrāna servitóre sē apropia cu thea.

»Suntū amendoi aici!... ăise ea, amendoi ai mei.

Bētrāna cunoscea durerea astei stăpāne, precum cunoscutē delicele miresei și fericirile ei de soția și mamā.

De multe ori gāndisē bētrāna: că o cāsētoriā nouă, ar' resfira melancolia tinerei d.-ne — dasē însă de nisce opunerī fōrte agitate.

— »Se gāsescū o ființă ca Ghela.... asta numai mi-ași mai dorī....«

În multele ei căi de binefaceri, cerea prin grupele copiilorū; în drumuri opea femeile ce portau la sēnu unū copilașū; și în orfanotrofiu între mulțimea copilașilorū umeđii lorū ochi cautase o trasură de asemenare, cu Ghela ei....

Printre ferestre străluciau luminele pomului de crăciunū; din elū tineri și bētrāni asceptau sē cadă darurile iubirei.

Numai la d.-na Popistū nu era ajunulū bucuriei; totū singură era cu gāndurile ei....

La clopoțelulū casei, ore-cine trase repede și fōrte energicū.

Portirulū eși. Din o trāsură scoborī unū domnū, întrebāndū de d.-na Popistū.

»Da! e acasā! — fū rēspunsulū.

— Atunci grabesce ai preda indatā acēsta corfiță — ăise străinulū, pritindu-i a-o țenea bine, ceva-și fōrte scumpū erā întrēnsa.

Portirulū prindēndū cu amēndouē mânăle, povóra îi era fōrte ușóră.

D.-na Popistū fū uimită, primindū și ea unū darū. Ore-cum învioșată deschisē corfița, gāsindū sub unū norișorū de gazū pe ascernutū de perini moi, o copiliță dormindă.

»Dăcule! strigā ea, cautāndū a se rađima de mēsa. — Brađulū bētrānei o cuprinse, apoi conducēndu-o îi șopti cuvinte māngaióse. Fiindū mai pučinū impresionată cautā cu de-ameruntulū albele pānzături, între ele gasindu o epistolă de cuprinsulū: »Nobilă femeia! Fi mam'a micei orfane, ce ađi perde pre tatālū sēu, deși nu prin mórte — după cum perduse pre mam'a sa.«

Međulū nopții trecusē, d.-na Popistū veghia încă, legānāndū pe pólă încă mica corfiță.

Numai cu greu se înduplecā a cauta odichnă. După scurtū somnū împopolatū de cele mai bizare visuri, — desceptāndu-se sārī oblu la darulū crăciunului.

Și oh! ce dulce bucurie o străbătū, cândū gingașa ființă 'și deschise ochi, iar' miclele mânăle redicā spre ea...

»Ghela! esclamā dna — Ghela mea! Și buzele ei calde prinserā întâiulū surisū a copiliței.

Alunecatā pre genunchi versa lacrimi pentru acestū tesaurū ce-i trimise ceriulū.

Șeptespredece ani sburarā cu veri și florī, cu încāntamintele unū traiū netulburatū de umbre și măchniri.

D.-na Popistū se schimbase cu desevēșire. Interesulū vieții îi redasē ochilorū lucire, obrajiilor fineța lorū straveđic.

Ghela crescuse ca o flóre după altă flóre. Cândū eșia dómna cu Ghela, lumea șoptea: două surori răpitóre!

— Nicī cândū suflete mai tinere, mai pline de gingășie, nu s'aū gāsitu, ce simța una, simța și cealaltă; ambele cu spiritū fōrte cultivatū, erau de-o nobleță cuceritóre.

Prin o tendreță nespūsū de delicatā idolizā Ghela, frumósă ei mamitā. Lingușitorulū ei, ju-nele ei inspirări resunau cu melodii dragi, prin șirulū elegantelorū odăi.

Iară-și sosise ajunulū, cu nea și zurgalai; cu doveđi iubitóre, precumu se mai gāsescu la familie ce încă prețuescū vērțuțile moscenite.

În salonulū d.-nei Popistū se întâlnece ce avea societatea mai de fală; sub pomulū crăciunului se logodī Ghela cu supratenentele Jacobescu.

O pereche tineră — de asemenea frumseți ; de asemenea însușiri alese.

În veselia generală, servitoriul se apropia de d.-na Popistă. Unu domnu necunoscută cerea ai vorbi.

De alături în cabinetul străinul o preveni:

»D.-nă! vinu din România... dîse elu cu inchinare profundă.

Ea se uită în ochii lui, apoi 'sî puse degetul la frunte. O amezită aducere amente îi revocă acestu glas... asta fața marcată...

»D.-nă! dîse elu aproape tremurîndu — ađi șeptespredece anî ți-am adusă o corfită ce cuprindea unicul bunu, ce mē mai lega de viață...

— Și? — îngănă d.-na fără resufu.

Elu continuă: »sôrtea care aici m'a gonitū rāpindu-mi modulū esistenței, și-o soția modelū...

— Cine ești? lu intrerupsē ea ca înspaimentată.

»Suntū profesorul Georū — care persecutatū, pentru însufletitōrele comentare a istoriei noastre....«

Oh! strigă ea, 'mī aducū aminte de tote. Nela d.-tale a fostū pretena copilăriei mele!

»Da d.-nă? dușmania ursitei m'a nimeritū mai greu atunci, cāndū 'mī rāpī consoția sufletului și a suferințelorū mele... — Dela marginea țerei întorsei atunci spre a-ți da fetița Nelei și a mea. Spune-mi d.-nă, spune-mi cā trăiesce?»

— Da Georū, trăesce! dîse ea suridēndu prin lacrimi. — Și bucuriele ce mi-au adusū ea mie, reversasē ca binecuvēntări preste viitoriulū ei!...

La braziulū lui reintră d.-na Popistă în salonū.

»Unu darū sub pomulū crăciunului — dîse cu particulara ei grația și celū mai prețiosū darū părăchei logodite: domnulū directorū Georū — tatălū Ghelei....«

Murmurulū suprinderei și scena ce urmă ilustra proverbulū: »sāngele nu se face apă.«

Tată și fică sē gāsiră imrașiati: ea sārūtāndu-i mânăle, elū udāndū cu lacrimi bogatulū pēru; moscenirea mamei ei.

D.-nă! dîse elū mai târđiu, — cu mórtea în animă ți-am adusū mica mea copilă — în bucuria marinimei d.-tale 'mī redaī ca fică o jună și aici unū june bărbatū chizeșiū vērțuților ce ai plāntatū în sufletulū ei. Ceriulū 'ți resplatēscă, ce slabele mele poterī nu potū — dîse elū depunēndū celū mai mulțămitoriū sērutu pe mânăle ei.

Emilla Lungu Puhallo.

Scâlceituri vechi la anulū nou scrise cu peană modernă de mână unui betranū.

1890—MDCCCXC

Cu unulū numērāmū mai multū, dar' cu atāta am și pierdutū. — Se pōte cā toți sē bucură de acestū crescamentū, de acestū adausū, însă și acesta bucuriā 'și are nedesevērșirea sa, ca totū ce este trecătoriū pre pamēntū. Și aci se înșalā bietulū moritoriū; cā de și sa adausū unulū la numerulū anilorū vieții. — cu unulū ni sa scurtatū cursulū caetoriei cin venitoriū. Și ore care dintre noi s'ar' potea cu dreptū cuvēntū lauda, cā pentru elū anulū acesta nu va fi anulū, carele se aducă capetulū a totū sfērșitulū? Cu anevoiā a-și potē crede se fiā unū atare filosofū.

Anū nou. — Ce simțū placutū stēnesce în animă acesta espresiune! Și noi nu cugetāmū cā cu înnoirea anului ne totū învechimū. Așa a mersū acesta decāndū e tēmpulū și de cāndū sa datū omenilorū tēmpū de a trăi. Anulū — după filologū stā în legătură cu ānelulū (te rogū se cetesci: inelulū), pentru acea și deducerea lorū e dela acea-și rādēcinā, ori cā unulū se deduce din altulū. Amēndouē 'și au asemenare, pentru-cā inelulū nu e alta decātū unū O (cercū) în miniaturā; cerculū e rotundū, pentru acea e și tipulū eternității; cā precum pre cercū, decā vei pune degetulū și-lū vei totū înverti, nu vei mai da de capetū, așa an sē-și întipuiască cei ce credū în nemorire, eternitatea. Mórtea e punctulū, în care punemū degetulū pre cercū. — Cerculū pentru rotundīmea sa sē pōte asemena și cu gardina unei fāntāne, a unei grōpe mari rotunde, cu gardina unui vasū mare, de es. a unei buți, în care cu cātu vei turna mai multā apă, cu atāta i va scadea golātatea.

Veđi omule! Așa stā lucrulū și cu tēmpulū, cu anulū, — carele are asemenare cu inelulū! — De cāte-ori numerāmū unū anū, totū-de-a-una am pērcursū odatā cerculū, din care se compune numerulū anilorū — numitū altū-cumū și corona vieții, și în estū modū crescāndū numerulū anilorū scade golātatea, vieța nōstrā cresce scāđēndū, până cāndū se curmā. — Aci am terminatū cursulū pre cerculū vieței pāmentene, ca sē incepemū pre altū cercū altū cursū, care nu sē va finī, firesce pentru cei, cari cutēzā a mai crede și acuma în eternitate.

Cursulū pre cercū, curgerea vieții scāđēndū, sēu cum s'ar' mai potea dîce? — progresulū regressivū, este împregiurare, ce face vieța plăcutā și pre nesēmțite ne leagă de lume. Și noi? — Noi — ne bucurāmū, decā mai putemū întra în anū nou — necugetāndū — sēu mai bine, — neluāndū seamă cā cu tēmpulū etatea cresce, vieța scade, crescemū scāđēndū, — trăindū morimū.

Anū nou! Cum te prezentezi tu cu idee scālciate ca și acestea — și ca se le întipăresci,

să le imprimi în minte, — ai pusă și cerculu — inelul în numărul tău!

Toți stăm astăzi pe pragul uși lui Janu; orisonul înainte ne stă deschis, dar nimenu nu-i este dată a vedea mai mult decât 1890.

Că ce stă ascuns la spatele acestui număr — nu șim, nu cunoșcem; cel puțin unu nu cunoșc; poate însă se cunoște acela, carele cunoște măiestria de a scrie cu t în loc de o, că unuia atare i este cu puțință se-și cunoște decă cunoște. — Pardonare pentru consecință!

Prin velul misterios, cu care ni se reprezintă anul acesta nu e în stare se străbătă nici ochiul cel mai ager al unui moritoriu; că precum este datina vechi delaturată astăzi prin modernul obicei de a scrie*) cu cretă albă pe tablă neagră, — așa ni se arătă și numărul anului acestuia pe fruntea unui intunecă, negru, care în năuntru e nepătruns. — Venitoriul e necunoscut. — (Nu credeți că ar fi ficțiune ortografică, — e numai o consecință a libertății în scriere, product al progresului regresiv, când unele s'au avântat până la certuri, laborea și lucrul cel vechi s'a înlocui prin muncă.)

Cine știe ce va mai produce și anul acesta? Câte codițe, câte semi-cercuri, câte cobile, câte scurtări de cuvinte? Totu ce s'a iscodit până acuma, am vețut; ce va fi pre venitoriu — timpul va alege, pentru-că lumea e inventivă și pot fi prospecte de a afla și maiestria de a scrie — pentru nesuina în progres — chiar ca la Chinezi, unu cuventu — unu conceptu numai cu unu semn. Ce ne stă mai deaprobe înaintea ochilor e, că la numărul anului trecut sa alăturat una cifră care în aritmetică ducă rolă multă caprițiosă. Și cum nu? — Semn mult și puțin semnificativ. — Rola lui nu corespunde totu-de-a-una la numire, pentru-că pre cât adaugă de una pre ată și detrage de altă parte și cu toate acestea pentru cei ce au norocirea de a numera preste nouă floreni în pungă, e unu așa numit malum necessarium mai puțin și de cât punga gólă. Da — firesce mai puțin — pentru-că punga cel puțin poate se aibă fundu — fiă acela și rar ca ciurul, prin care trece totu, ce este fluid și mênunt (după cei moderni mărunți cu a seu) — érá semnul acesta, e chiar fără de fundu, e ca unu cercu, ca unu înel (—pardonu! inel). Pote că din astă causă știința caprițiosă nici nu i-a dat numirea de numeru, ci l'a botezat cu nula seu zero. — Nu putem scrie zero, cu u în capetă, din temere,

*) Cerem escusă, că fiind crescuți în școle straine avem stilu mai greoi, cugetele curg mai cu anevoi și nu putem nici scri ca cei din România, nici nu voim a scri abuzând de libertatea, pre care Academia rom. a pus-o în cărca toturor, prin acordarea libertății de a scrie tot, car cum știm. Bătrânii au scris cum au știut, căci au cunoscut firea limbei din altă parte, nu precum o cunoscu cei din țările noastre car au mai multă știință decât știința celorla bătrâni, car nu au știut cum, sau obicnuit a scriă tenerii filologi ori logofili din țările noastre.

ca nu cumva cetitoriul, să-l confundă cu zerul de la oi, care din grația eufonismului modern ar fi peccat a se scriă cu s, ori pote că unii novizatori se vină în pericolul de a-l confunda cu zarul de pre uși.

Nula — ori ca se fiă și mai apesat disu — nulla și zero, — este dar' semnul la care ne întretinem.

Cugetat-ai iubite cetitoriu cu serioșitate la semnul acesta caprițios, pre cât de neînsemnat pre ată de poteric? — Decă vrei, oprește-te (ori de esti fonologu — oprește-te) puțin și mediteză despre el!

Rolele ce joca „dîlnic” (mai elegantu dîsu de cât „în toate țările”) semnul acesta în cele patru operații (după cei din România operații) aritmetice, merită se fiă considerate.

Decă încep a numera dela 1 până la 9, cresc numerii în proporțiune (pardonu! proporție) progresivă, în cât fiă-carele din cei ce urmăz, maresce pre cel precedentu cu unu. În estomod numerându dela unu, ajungem până la nouă, și cându ar fi se scriem de ce, am sfârșit cu numerii, suntem necesitați a ne lua refugiul la zero, la nulla, adică la nemica. Se fim escusați pentru acésta numire, că nu noi l'am botezat așa, are de a-și mulțami numele modernilor bărbați de școlă, și se pote că cu dreptul, pentru-că așa se vede a fi: zero=nulla=nemica. Acă jace caracteristica progresului modernu. Așa a lucrat și cel Atot-potent cându a creatu lumea acésta, și din nemica a adusu-o la ființă. A începutu dela nemica și a ajunsu la opera cea minunată, pre care nici filosoful Leibnitz nu a potut-o admira de ajunsu, iară unii din înțelepții lumii de astăzi, rădimați pre cărgia rațiunei — află că lumea a fostu totu-de-a-una. Noi însă se stăm la credința, că lumea a facutu-o Domneđu din nemica.

Barem de ar imita în micu cu acestu rezultat — progresiv și corona fapturilor — omul pre Creatoriul seu! — Inse dorere! Tipul — pre cât viața lumii e mai lungă, — pre ată se departă totu mai mult de prototip! — Acésta înca e caracteristica progresului omesc. — În țările noastre sunt mai mulți cei ce încep la mult și sfârșesc la nemica și puțin încep dela nimica și ajung până la ceva.

Unde e erorea? În calculațiune*) ori în calculație?

Eu cred că nu sunt numerii de vină, ci mai mult cel ce numără și nu știe, unde se pună zero, unde se aplice nulla — nemica.

(Va urma.)

*) Calculatiune ciune-ciune Csunyán hangzik ez a csunye! Așa batjocuriau logofili modernii pre filologul Cipariu, cându ca archeologu înainte de 48, începuse a scrie după cum e scris în cărți, și pote că acésta bateră de jocu manifesteaza și în țările noastre mai multă atia decât ciune. Calculati, operati, considerati, fundati, functi, si alt. atie. Pentru-ce nu și Amaratia, golatia, desiartatia, spurcatia, uratia, slabitia? etc.

Diua de anulū nou — la mulți fericiți anī.

SCRISORI DIN ROMÂNIA.

Domnule director! — Dați-mi voiă să Vă exprimă înainte de toate viile mele mulțumiri pentru șcirea ce dați cetitorilor »Amicului Familiei« că ați isbutit a Vă dobândi sănătatea atât de prețuită tuturor Românilor cu tragere de inimă pentru înaintarea culturii naționale obștești. Netăgăduit munca românească v'a obosit pentru scurtu timp, căci rareori întâlnim între Români devotați pilde de resignațiune și jertfe cum ați dat d.-vóstră generațiunii tinere.

Deodată cu rostirea acestui netăgăduit sincer sentiment de bucurie, care ceru să-l lăsați dreptu întroducere la rîndurile ce urmază, Vă rog să primiți în »Amicului Familiei« și câteva lămuriri despre unele dintre comorile României. În locul unei istorioare sêu a vr'unor versuri neisbutite Vă voi scrie despre instituțiile țării în care me aflu. Astfeliu am credință că voi servi unei mări părți dintre numeroșii abonați ai prețuitei reviste ce redactați cu o lectură plăcută.

Și fiindcă mă aflu tocmai în unul dintre orașele de port ale României, voi scrie de astădată despre comerțul României, nu cu late statistice, ci arătându căile ei de comunițiune comercială.

Sosindu cu trenul accelerat dela București la Galați, afacerile nu-mi lăsară timp pentru odihnă. Am crezut mai nimerit a ve lea orașul Galați.

Oraș de port la Dunărea-de-jos, Galați nu are o poporație stătornică în număr. Locuitorii Galaților variază între 60—80.000 s iflete. Partea cea mai mare a acestora sunt Românii. Străinii altcum foarte numeroși sunt: Greci, O rei, Ruși, Bulgari și Turci. Comercianții români sunt aproape esclusiv de origine din Transilvania. Celu mai însemnatu export și importu comercialu din și înspre așa numita »Româniă de peste Milcov« (Moldova) trece prin Galați. E firescu dar' ca Galații să oferă priveliștea unui oraș modernu. Aci se află reședința unei Curți de apel (tablă regească) și a Comisiunii europene dunărene. Din instituțiile publice Galații mai poședă: Episcopie, seminariu, liceu (gimnasiu superior), școlă comercială, școlă normală (preparandiă), școlă de marină a României, școlă secundară de fete și nouă școli primare urbane (școli normale) de băeți și pe atâte de fete.

Clăditu în formă de amfiteatru, scena Galaților e portul cu sutele sale de bărci și decile de corăbii — vapore întrându din Marea-neagră pe Gurile Dunării și suindu sus până la Galați, Brăila, Giurgiu etc.

Mișcarea cea mai animată în Galați e fără îndoială la port. Cele vr'o 200 birji (fiakere) care alergă în fuga cailor pe stradele Galaților se duc și vinu de obicei dela port.

Aci ni se oferă o priveliște dintre cele mai curioasă. Strada portului mișună de lucrători, de căruțe de transport. De cu nopte până 'n nopte se încarcă și descarcă corăbiile. În deosebii vie e mișcarea de exportu acum cându tîrguiala îndelungată e amenințată de înghețarea Dunării. Sute de cară duc la portu produsele țării noastre: cereale, piei, vite și lemne; sute de muncitori (hamali) descarcă carăle încărcându vaporele sosite dela țermurii Angliei, Spaniei, Franciei, Italiei, Greciei, Rusiei și chiar de pe cóstele Africii.

Tótă acéstă mișcare însemnează bogăția comercială a României; ea ne arată viitorul țării pe apă. Cine se îndoiește despre acéstă n'are decât să vadă pe soldatul marinaru român tînându sentinelă, formându »paza Dunării«.

Dela răsboiul pentru independență și dela proclamarea regatului român încóce, marina română sa sporit. O deosebită îngirire se dá dezvoltării acestei secțiuni din forța armată a țării mai virtosu că prin isbândile diplomatice din cei din urmă doispredece ani a domniei naționale Româniă a ajunsu a fi designată ca sentinelă a Europei în Orientu.

Elevii școlei de marină trecu, după terminarea studiilor și a practicei aci mai alesu la școlă navală din Brestu. În anu din urmă să vorbia multu despre crearea unui postu de generalu de marină. Actualul comandant alu bastimentelor de răsboi ce staționează peste iarnă în portul militariu dela Țiglina aproape de portul comercialu Galați e colonelul de marină Murgescu, unul dintre ofițierii care sau distinsu deja în răsboiul ruso-româno-turcu.

În mijlocul acestei mișcări în port, poliția portului o facu soldații marinari români. Deja trecându spre portu vedem sentinelele române făcându-și mersul prescriș în fața agențiilor străine pentru vapore: în fața agenției rusești, franceze, italiene, austriace etc.

Totu în strada portului se află școlă de marină.

Urcându-te pe vaporul de pasageri ce suie dilnicu Dunărea ajungi în timpu de o oră la portul Brăila. Aceași fisonomie oferă Brăila cu deosebirea că esteriorul acestui oraș ne înfățișază o priveliște mai simpatică; orașul e mai modernu, mai concentrat, firmele comerciale române sunt mai numeroșe. Comercianții români sunt și aci aproape esclusiv Românii din Transilvania.

Améndoué aceste oraș de port voru perde importanța lor comercială îndată-ce se va fi construitu podul de feru peste Dunăre, menit a lega Bucureștii cu orașul de portu maritim Constanța.

Perdendu însu Galații și Brăila, Bucureștii voru ajunge centrul comerțului dintre apusu și

răsăritu. Corăbiile sosind pe Marea-neagră și oprindu-se la Constanța voru descărca mărfurile le voru încărcă pe vagone și le voru transporta pe calea ferată preste Dunăre la București. Astfel Bucureștii voru câștiga importanța unui oraș de însemnătate comercială europeană. Productele, naturale și cele industriale ale Resăritului și Apusului voru trece prin portul de mare Constanța, portu român; ele se voru încărcă și descărca în București ca centru de afaceri.

Dar' se revin la orașul Galați. Galații ca și aprópe tóte orașele României ne oferă o priveștișce plăcută. Clădirile nu sunt legate zid la zid una de alta afară de centru. »Boierul» român delă Galați, ca și acela delă București nu-și clădește casă cu etagii. O casă la mijlocul curții, înainte o grădină, alături arbori séu grădină cu flori — forméză locuința boierului român, de vreme-ce cum dăcea profesorul făcătăii de teologie din București fostul protopop al Sibiiului dl Simeon Popescu, »Românul clădește casă pentru-ca se locuiască el, iar' nu pentru speculă.»

În Galați se află comanda flotei române de război și comanda unei divisi de armată.

Soldatul român e — potú dice fără teamă de a greși prin exagerație — mai disciplinat decât soldatul austriac. Surprindătoru e, că nu se vedú pe strade soldați. Diua întreagă soldatul e cuprinsu cu școlă, cu exercițiile practice sau cum îi dice »infanteristul» român cu »teoria și practica.» Mie imi vine se nu aprobú acéstă lipsire totală de libertate.

Deși mai puțin dezvoltat trupește, oșteanul român dovedește mai multă istețime decât soldatul român din Austro-Ungaria. Ochiul dorobanțului arată trezie și agerime de spirit prelungă o admirabilă abilitate în mișcare.

Terminu de astă-dată. Speru că, deschidându-mi locu în colónele revistei ce redactați, voiú putea servi în celú mai deaprópe numărú cu informații bine alcătuite și lámuritoare despre alte instituții publice ale României, și mai deaprópe cu informații privitoare la instrucția publică. Declarú de pe acum, că instrucția publică în România e neaseménatú superióră, în tóte direcțiunile, aceleia a Austro-Ungariei.

Cornel Pop Păcuraru.

ȘTUDIÎ HIGIENICE.

Alăptarea copiilor noi născuți.

Sub numele de alăptare, se înțelege nutrirea copilului după naștere. Alăptarea este de două feluri; naturală și artificială. Cea naturală este cea, care o face singură mama copilului, séu o altă femeie care îndeplinește aceleași condițiuni. Cea artificială este acea care se face directu dela capră, ori vacă, séu că laptele acestor animale se pune în biberón (unú felú de aparatú care 'lu vomú descrie mai la vale), din care sugú copii.

Alăptarea naturală.

Laptele este singura hrană a copiilor în cele d'ântăiu luni după naștere. Elú este unú alimentú ce întretène respirația și contribuie la formația țesăturilor. Natura a datú copilului organe delicate, a trebuitú, ca și hrana care este laptele se fie unú alimentú ușorú. Muma trebuie se-și hrănescă copilulú decă nici o cauză nu se opune; căci este recunoscutú că alimentarea naturală este favorabilă atátu mamei câtú și copilului, așa dar' ar' trebú ca tóte mamele se-și alăpteze singure copii în interesul sănătății lorú și a copiilor lorú. — Alimentarea naturală este pentru femeie din punctul de pathologie celú mai bunú preservativú contra accidentelor grave ce vinú după facere. Sa vedú că numărul femeilor ce morú după facere este multú mai considerabilú alú acelorú ce nu-și alăptéză copii la senu lorú. — Apoi sa constatatú că, unú mare numărú de afecțiuni uterine (bóle de mitră), resultá din cauza nealăptării; și vomú afirma că, femeile delă țérá suntú cele mai puținú atinse de bóle mitrale, ele mai tóte 'și alăptéză copii la senu lorú. Este bine știutú că alăptarea întârziáză concepțiunea cu 12—14 luni.

Prin alăptarea maternă îi asigură copilului o viață și o sănătate durabilă, iar' mumei o restabilire mai repede după facere și evitarea (inlăturarea) multor bóle de mitră.

Muma trebuie se nu obicinuiască copilulú se sugă desú, în cele d'ântăiu zile póte se i se dea la fie-care órá, dar' după o lună este destulú la fie-care două óre. Nóptea trebuie obicinuitú se sugă numai de trei ori în totú decursulú noptii, (la 10 óre, la 2 óre și la 6 óre). — La începutú se înțelege că va fi fórte greu, numai, copilulú o se plângă, dar' trebuie consolatu cu mângăieri și prin diferite alte jucării, și de sigurú că după câte-va nopti va reuși așa de bine încatu nu se va schimba obiceiulú. În totú-de-a-una după-ce copilulú a suptú, trebuie se se spele sfărculú țâțelorú cu apă fenicată (1% adică; acid fenic 1 gram și apă 100 grame), cu romú séu spiritú înjumătătitú cu apă, căci numai ast'-felú va ferí sfărcurile de a nu se crepa séu rání, și, și pe copilú de a face aftee în

gură, (niște rănii mici albicioase și cu marginile roșii). — Copilul se nu se culce alături cu mama, căci de multe-ori se întemplă nenorociri.

Condițiunile ce trebuie să într'unescă mama, pentru a-și alăpta ea singură copilul sunt următoarele:

Etatea mamei, bólele s'ale și starea sênului.

Pentru-ca mama se fie o bună nutrice, nu trebuie să aibă mai mult de 35—40 ani, și mai puțin de 18—20 de ani, căci alt'felu nu va putea da copilului o cantitate de lapte îndestulitoriu, — Se va interdice alăptarea la o femeie atinsă de turburări digestive (bóle de stomachu), de tuberculósă (oftică), lencoree (pólă albă) séu perderi de sânge, o anemie (lipsă de sânge) și de sifilis, evitându ast'felu transmiterea acestorú bóle de cătră mamă la copil; mai cu deosebire de sifilis, unde vomă descrie într'unu capitolu separatú despre transmiterea sifilisului prin alăptare dela mamă la copil. — Sênul trebuie bine observatú, cele mai emiserice țate suntú cele mai bune, mamelonulú (sfăr-culúnițatei) se fie câtú se póte de erectilú; ast'felu cândú 'lú vomă strânge laptele se iasă prin mai multú de dece orifice (gaurele). — Țătele albe, rotunde și semenate cu vine albastre suntú cele mai bune.

Afară de casurile citate, o mamă este dătore să-și alăpteze copilulú séu, ele trebuie să-și lase obiceiul de-a eși multú în lume, de-a frecuenta balurile și șoarelele, și de-a întrebuița corsetulú care vatămă multú unú peptú bunú pentru alăptare. — S'a vedutú adesea femei slabe să aibă copii mari și grași, și chiar' ele prin alăptare să aibă o fația mai bună, o formă mai robustă care o păstréză și pentru mai târziu.

Femeia care alăptéză trebuie să se ferescă de ori-ce impresiune care ar' emoționa-o, face nu numai a modifica calitatea laptelui dar' chiar' a scádea cantitatea.

Décă niste piedici evidente de bóle, pune pe mamă în pozițiune de a-și alăpta copilulú la o doică; ea trebuie să fie alésă cu mare atenziune.

O doică pentru-ca să póta alăpta unú copilú trebuie să îndeplinescă condițiunile urmátore: Să aibă dinți și stomachú bunú, plămâni sănătoși, ca laptele să nu fie mai vechiú de 6 séu celú multú 8 luni. se aibă 20—35 ani, și tóte acele condițiuni ce am menționatú pentru mamă.

Pe lângă cela ce am menționatú încă, nu suntú bune nutrice acele femei atinse de friguri intestinale (friguri de stomachú), friguri intermitente periodice în urma căroră devinú slabe și anemice și laptele se alteréză și calitatea și în cantitate. — Sifilisulú cu manifestățile secundare séu terciare și afecțiuniile uterine (bóle de mitrá). Se nu fie măritată, seau se aibă menstruele (periodú), căci aceste dóue condițiuni potú da locú mai lesne la fecundățiune (însărcinare), și ast'felu fiindú nu mai póte continua alăptarea în bune condițiuni de sănătate pentru copilú.

Laptele de asemenea trebuie esaminatú, în acestú casú trebuie a se chiea unú medicú pentru esaminare.

Unú lapte bunú se alteréză sub influința diverselorú condițiuni ale mamei séu a nutricei; precum o alimentațiune însuficientă a femeii, modifică secreațiunea laptelui.

Se crede că unele alimente favoriséză secreațiunea laptelui, acésta nu este adevératú, dar' béaturile puținú alchoolisate activează óre-cum secreațiunea lui.

Regulele séu menstruelele (periodulú), face ca copilulú se fie turburatú de colici, diaree și însomnie.

Răporturile sexuale, decă suntú moderate, nu influențează așa multú asupra alăptarei; din contra fiindú prea dese, slăbește atâtú nutricea câtú sí copilulú.

Dela etatea copilului de 6 luni în susú, tubulú digestivú alú copilului póte primi și alte alimente, dar' mai ușóre, cum, o supă cu tapiocă, cu grisú, puținú grase și cu pâne și chiar' alte alimente ușóre.

Ací trebuie să arétămú și epoca întărcarei unui copilú.

Întărcarea este pentru copilú trecerea sa la vieța independență. Incă din vreme trebuie alú obicinulú încetú se supórte unele alimente până ce va putea să se lase de laptele mamei. — În generalú femeile întérea copii prea de tēmpuriu.

Noi scimú că între a 14 și a 16 lună, copilulú are 10—12 dinți și póte să se nutrească pre lângă lapte și cu alte alimente mai ușóre; de aceea se fieséză data întărcarei între 14—16 luni.

Este fórté réu de a se întărca copii prea de tēmpuriu, căci acésta constituie o causă puternică de mărire a mortalității noilorú născuți. — Este asemenea fórté réu de a prelungi prea multú alăptarea.

Cátú pentru sesonulú (tēmpulú) care este de preferatú pentru a întărca copilulú, véra nu este bine, căci atunci se întemplă inflamațiuni intestinale; primă-véra, tōmna și iarna este tēmpulú celú mai favorabilú.

Nu admitemú nici o întărcare bruscă; din contra se va încerca treptatú de a se sustrage copilulú dela sênú. Este bine întelesú că copilulú trebuie atâtaiú întărcatú de nópte, adică să nu i se dee nóptea se sugă, și i se va da lapte de vacă, séu apă sacharată cu vinú.

După întărcare mamelele (țătele) se umflă, devinú tari și dorerosé, curgú mai multú séu mai puținú, și acéstă stare póte țené mai multú tēmpú.

Cândú laptele curge și țătele suntú durerosé, trebuie înfașurate cu vată și redicate în susú spre a le pădú de recélă. — Décă laptele nu dispare, să se ia unú ceaiú de rădăcină de pirú, și decă încă nu se desumflă să întrebuițază unú purgativú (curețenie) ca, untú de recină 30 grame; séu să se ia 2 pilule purgative séra în tēmpulú cândú se culcă.

Alimentațiunea artificială.

De multe-ori se întemplă că o femeie din cauza unei maladii, nu poate alăpta singură, și astfel este silită să alăpteze copilul artificial.

La noi în țară această alimentațiune este întru buintată mai mult în orașe și mai de loc în sate. — Acestu mod de alăptare este foarte periculos, și fiindcă copii hrăniți în modul acesta sunt mai adese bolnavi, și moru cea mai mare parte; statisticele ne arată o mortalitate de 30%, 40% până la 70% printre copii crescuți cu biberonul; și acesta mai mult din cauza lipsei precauțiunilor luate la întrebunțarea acestui instrument, pre care 'lu credem menit a aduce serviciu cându se va aplica cu inteligență.

Cele mai bune biberone sunt ale lui »Charrière«, fiindcă sfărulă adică căpătăiul este făcutu de osu môle. — Se introduce laptele în sticlă, se pune alături cu copilul, și apoi i se introduce mamelonul în gură. — Laptele trebuie să fie de vacă, capră albă, seu de măgăriță, care se apropie mai mult de alu femeii. — Laptele trebuie amestecat cu două părți de unu ceaiu de anisonu, de mușetelă seu chiar' și apă de orez până la etatea de șese luni, de acilea poate să se dec și simplu. — Acesta mestecătură se pune în biberon și apoi acesta se scufundă în apă caldă, și astfel se încălzește, până-ce are temperatura laptelui matern.

Pentru-ca alimentațiunea artificială să fie în bune condițiuni, ca să putem scăpa dela morțe unu număr mai mare de copii trebuie ca să aplicăm biberonul cu cea mai mare îngrijire, să se ție câtu se poate de curat, spălându-lu de 3—4 ori pe zi cu apă caldă.

DR. EM. ELEFTERESCU.

Asceptându...

*Plânge feta și suspină lângă riu
Pêru-i cade 'n bucle crețe pân' la briu
Chipul ei se oglindează în unu val,
Ochii-î vîrsă două lacrimi de cristal.*

*Preste ceriul s'-așiadă-'n rînduri nori grei,
Luna 'și vîrsă foculu dulce 'n fața ei;
Vîntul leagănă o luntre lângă ea
Iar' din ceriuri printre nori cade-o stea.*

*Linșce domneșce 'n lume și amoru,
Numai ea-i nelinișcită de-alu seu doru,
Căci departe preste riu lă spumegosu
A plecatu iubitu-i dulce și frumosu.*

*Și i-a disu l'alui plecare 'n dulce glasu
Să m'așcepti aci iubită und' te lasu!
Și de atunci pre malul ea șede suspinându
Privindu lungu în departare și-așceptându.*

GEORGIU SIMU.

DIVERSE.

Cronică — Comitetul de caritate din Blăși. Ziua de 29 Decembre n. an. tr. a fostu o zi de bucurie pentru copile și copii săraci dela școlele noastre. În acesta zi Comitetul de caritate de curându înființat, a distribuit în prezența unui public numărosu la 64 școlari (18 copile și 46 copii) îmbrăcăminte de iarnă și încălțăminte, fie-căruia după trebuință. — Escelenția Sa prea bunul nostru Archireu și Părinte încă a asistat la acestu act umanitaru la care și însuși a contribuit 50 fl. v. a. — Îdată după intrarea Escelenției Sale în sala cea mare de gimnastică, unde sa ținut această sărbătoare, corul teologilor sub conducerea iubitelui nostru profesor de musică a executat o »Rugățiune.« După acea profesorul Ioan Germanu arătă în câteva cuvinte nobilul scop al comitetului de caritate, multămeșce tuturor acelora, cari contribuira în modul acesta la îmbrăcarea celor goli și lipsiți. — Urmă apoi distribuirea obiectelor, ce erau aședate pre neșce mese lungi. — Lacrimi de bucurie curgeau din ochii celor prezenți vedându cu câtă mulțămire și privescu copii și copilele obiectele lor dăruite, după distribuirea obiectelor, un student mulțami în termini forte mișcatori în numele celor ajutoari, atatu comitetului câtu și marinimosilor contribuitoari. — Escelenția Sa ca unu prea demn Părinte încă îndemnă tinerimea la ascultare, supunere și diligență — Spre inchiere corul teologilor execută cu multă artă cântecul »Eu me ducă codrul rămane.«... Apoi ne depărtăm ducându cu noi mângăierea sufletescă, că am sevărșitu o faptă adevărată creștină. Precum sum informatu sau colectat spre acestu scop 230 fl. 70 cr. din cari sa spusu 155 fl. 39 cr; iar restul de 75 fl. 31 cr. sa despusu la cassa de economii »Patria« din locu, cu destinațiunea că pre venitoriu să se întrebunțeze totu spre acestu scopu. Vestmintele ce au încursu la comitetu tôte sau folositu. Pentru prefacerea și adaptarea vestmintelor pentru copile nu sa spusu nimic, deorece damele române din locu cu o adevărată abnegațiune și bunăvoință demnă de totă lauda le-au întocmit dându din alu seu totu materialul de lipsă. Cele câteva conveniri spre acestu scopu au arătat ce pôte unire și bunăînțelegerea. — Sau discutat între altele și întemeierea unui internatu pentru copile. — Cu o adevărată însuflețire sau primitu înființarea unei reuniuni de femei, cu nobila misiune de a ajutora școla de fete prin întretinerea unui internatu de fete, și astfel a face posibilu ca această școlă, care și până acum a dat multe preotese diligente, mame bune, pe venitoriu să fia și mai frecventată. Proiectul de statute e deja gata și în zilele proxime să va susțere spre aprobare.

Gratulăm din animă damelor române din Blăși la nobila lor întreprindere națională și umanitară!

Influenză. O bôla grea cutrieră Europa întrégă. Ea se numesce influență (influență) și pornind în luna Octomvrie din Rusia, astăzi a ajuns până la noi. Bôla acêsta se estinde multu mai repede, decâtu colera și alte bôle lipiciose, și pătrunde fără deosebire în casele cele mai curate și mai strălucite ca și în bordeele cele mai murdare și mai infime. În Rusia a atinsu o mulțime de indiviđi din familia imperială; și apoi atâtu aici câtu și în Paris, Viena, Pesta, etc. a oboritū la patū mulțime de persône din clasele cele mai înalte. Ea se ivesce întocma ca frigurile împreunate cu catarū. Bolnavulū sēmțeșce deodată fierbințeli mari, carī sē urcă și scadū cu repeđiune, apoi dureri de capū, tusă grea cu flegmă și scuipitū cleiosū, mucosităte galbenă ca și puroiôsă, dureri la cōste și la cōpse, oboselă mare ș. a. Bôla în sēne nu e de mōrte dar' la indiviđi mai slabī de construcțiune ușorū trece în altă bôla: tifus, aprindere de plămâni, etc. din care cu greu scpă câte unulū. Pentru acea indiviđi atinși de acêstă bôla sē se grijescă bene: sē se frece bene cu oțetū de vinū, apoi sē se tēnă în temperatură de-o potrivă de 14-16° Reaumur, sē nu iēsă afară în aerū 7-8 đile, sē bea thea și sē se nutrescă ușorū, iar' decă fierbințelile nu vrēu sē scadă sē iae pučină chină, — la totū casulū e bene a consulta unū medicū bunū.

Munții revindecați ai Năsēudenilorū. Fondurile năsēudene și familia Kemény au ajunsū sē se împace, cum spunū điarele maghiare. O comisiune de bărbați competenți a stabilitū valōrea munților în cestiune la 1.400.000 fl. Venitele pădurilorū dela anulū 1776 până acum au fostū de 2.600.000 fl. Familia Kemény a pretinsū deci dela Năsēudeni patru miliōne fl. ca despăgubire. Acum după invoirea făcută, familia Kemény pretinde despăgubire numai de 316.000 fl.

O invențiune curioasă. Unū Americanū sē ocupă sē estragă din tōte alimentele principale esenția curatū trebuitōre hranei sângelui. Sē asigură, că esperiențele ce a făcutū asupra-și cu extractele dobândite până acuma au datū rezultate multemitorē. Unu omū nu va mai avē nevoie de aci înainte sē-și piardă celū pučinū două cēsuri pe đī cu măncarea: deminēta, cândū sē va scula, va bea unū pāhărutū de esenția de carne, pāne, de legumi și de mere și lichidulū acesta va repara cu prisosū poterile sângelui în cursū de 24 de ore. Mai mulți Americani bogati, iubitori de plăcerile mesei, au vorbitū de rēu acestū sistemū de hrană; doctorulū însă a rēspunsū, că cu esențiile sale nu vorū mai fi bôle de stomachū și nu vorū mai fi private, care sē infecteze hrana principală a sângelui, aerulū.

Superbitrarea în anulū 1890. Ministrulū de honvedī a emisū o ordonanța în privința organizării și a compunerii comisiunilor de superarbitrare pe anulū 1890 în țērele corōnei ungare. După acea ordonanță comisiunile au sē se întrunească în Aradū, Neoplanta, Brașovū, Budapesta, Dobriținū, Erlau, Beserica-albă, Fiume, Alba-Julia, Cașovia, Clujū, Comornū, Sibiiū, Oradea-mare Cinci-beserici,

Pojonū, Oedenburg, Satmarū, Seghedinū, Timișōra, Esseg, Karlstadt, Petrovaradinū și Agramū la 4 Ianuarie, 3 Februarie, 3 Martie, 16 Aprilie, 6 Maiū, 2 Iunie, 2 Iulie, 2 Augustū, 27 Septemvrie, 9 și 10 Octomvrie, 4 Novembre și 6 Decemvrie.

Dătoria pendentă a statului. Comisiunea pentru controlarea dătoriei pendete a statului în ședința ei dela 5 l. c. a aflatū, că circulațiunea de bilete de statū cu finea lunii lui Noemvrie a fostū: bancnote de unū fiorinū 77,081.995 fiorini, bancnote de 5 fiorini 129,856.955 fiorini, bancnote de 50 fiorini, 149,692.000 fl. la olaltă 356,630.950 fl. Êră scri-surile fontiare ale salinelorū suntū în sumă de 55,368.040 fl. Dătoria pendentă este deci de 411,998.990 fl.

Despre divorțū, scrie în fascicululū depre luna Decembre a revistei »North American Review« marele bărbatū de statū Gladstone. Dēnsulū condamnă din tōte punctele de vedere divorțulū dicūndū că bunăstarea soțietății sē basēză pe căsătorii. Invoiala căsătoriei sē închiă pre viēta întrégă și numai cu mōrtea sē sfērșesce. Afară de acea căsătorii creștină este unū votū făcutū înainte lui D-đieu și biserica nu e volnică a deslega dela acestū votū Biserica latină și cea anglicană nici odată nu a concesū închierea unei nōue căsătorii — decâtū din considerațiunea slăbițiunei omenesci. Până cândū în Anglia numai cu mari cheltuieli și cu concesiu parlamentară sa potutū ajunge la edicerea unei despărțiri, căsătorii de facto totu-de-a-una sa consideratū de indisolubilă. Dela anulū 1857, cândū sa primitū legea de divorțū, în cercurile mai înalte a scăđutū moralitatea și scandalele publice a devenitū mai dese. Despărțirea încă nici la părechile, carī aievea au încetatū de a se mai iubi, nu sē pōte concede. — Însēmnamū aci, că Gladstone este recunoscutū ca unulū dintre cei mai buni bărbați.

Cum sē pedepseșce adulterulū în Marocco. Colonia europeană din Marocco a asistatū de curundū la o scenă barbară pe stradele acelu orașū: — O femeia tinēră și frumôsă era legatā golă pre unū calū, pre care 'lū ducea de căpăstru unū harapū și 'lū silea sē trecă preste trupulū unui omū tēnutū josū de câțiva funcționari polițeneșci; în vremea asta femeia era mereu biciuită de alți doi polițiști. — Operațiunea sa făcutū în mai multe rēspântii ale orașului, în ochii mulțimei spăimēntate și indignate. Vina omului și a femeii era, că sē iubiau fără sē fi fostū cununați după lege; femeia avē deja bărbatū legitimū, după a cărui cerere sē aplică pedepsa.

Brasilia a detronatū pre bunulū sēu imperatū Dom Pedro și sa proclamatū de statū republicanū.

Reformarea calculării tēmpului la stațiunile de căi ferate. De multū sē ventilēză cestiunea, cum s'ar' potē unifica mēsura tēmpului în diferite țēri ale Europei. Orologiulū din Paris arētă altă oră, nu ca orologiulū din Constantinopolū; preste totū diferența e forțe mare și fiecare țēră 'și are orologiulū sēu. Chiar' și în acea-și țēră sē observă diferența de câte o oră și două. La conferința

generală a directorilor căilor ferate, care se va țene anul viitor, ministrul nostru de comerț va prezenta un proiect de reformă în această privință: Europa se va împărți în 4 zone; ca meridian de unitate se va lua meridianul care trece prin Londra. Când va bate în Londra 12 ore în întregă zona primă (Anglia, Franța, Spania) va fi aceeași oră. În zona a doua va bate o oră mai târziu în a treia zonă încă o oră mai târziu și totuși astfel mai târziu cu o oră în zona a patra. D. e. în același timp când orologiul va avea în zona primă 11 ore înainte de amiază în zona a doua (Suedia, Danemarca, Germania, Elveția, Italia și Austro-Ungaria) va avea punctul 12 ore, în zona a treia (Rusia vestică și Turcia) va avea 1 oră după amiază, în zona a patra (Rusia estică) 2 ore d. a.

Înființarea de camere medicale. Comitetul central al reuniunii medicilor din Ungaria a lucrat un proiect pentru înființarea de camere medicale. Numărul membrilor unei camere nu e fixat, el poate fi începând de la 40 până la cinci și șese-sute. Acest proiect va fi așternut guvernului.

Notițe. — **Legenda sărutării manilor.** În viața de toate zilele este sărutatul mâinii, ca semn de politețe, un obicei vechi »Lingșitorii« dăce Solomon, »nu obosesc a săruta mâna patronilor lor.« În timpuri vechi, când voia cineva să mărturisască stelelor umilita sa închinățiune, se înțepla acesta prin sărutarea mâinii proprii. În templu când se închinău indienii la soare, țineu neconținut mâna la gură. Când aduceu grecii cei avuți deilor jertfe scumpe, atunci consta surrogatul acestora la cei fără de mijloc, sau la cei de totuși seraci într'acea, că stând drept în sus sărutau mâna idolorilor sau a lor înșăși, tramițându în același timp către orizont sărutări. Acest obicei se transmitea la români, la cari era sărutarea mâinii statuelor un fel de lege. Când odată unul uită acesta la trecerea pre lângă o statuă, fu urmărit ca ateist. În Roma se obișnuie mult sărutatul mâinii, însă numai de cei supuși către stăpânii lor. O privilegiu deosebită trebuie că să înfațșat atunci, când Cato la depunerea comădei sale superioare lasă ai săruta mâna toți soldații. Imperatori țineu mult, ca cei mari se le sărute mâna; acesta era un act principal de etichetă. Cei de rang inferior nu aveau dreptul la o nemijlocită sărutare de mână. Plecați pe genunchi, atingea cu mâna dreaptă pomele hainei împărătești ducându apoi mâna la gură. Cei alții slujitori ai domnitorului îi tramiteu întocmai ca deilor din distanță sărutările lor de mână.

Ingrigirea buzelor. Pe timp rece multe persoane suferă de usturime de buze. Se potă cinea scăpa de această suferință, séu a ușora dorerea în chipul următoriu: Se spală buzele cu apă caldă; se ștergă cu o pânză môle încălzită puțin, apoi se unge cu puțină pomadă canforată. După o oră se ștergă din nou buzele și se ungu cu glicerina. Acestă procedură are încă avantajul de a face buzele moi și roșii. Persoanele susceptibile

de a avea buzele aspre, este bine să ia precauțiuni mai înainte de a eși în aer rece, ungându buzele cu glicerina.

Bibliografiă. — **Gramatica limbii românești** (Syntaxă, Etimologie, Fonetică, Stil.) întocmită în două cursuri concentrice pentru școlile populare, de Ioan Dăru, învățatoriu la școlile centrale rom. din Brașov. Cursul I. Pentru anul 3-lea și 4-lea de școlă. Ediția II, revădită, corectată și înăvuită. Editura librăriei Nicolae I. Ciurcu în Brașov. 1890. Formatul 8° de 80 pag. Prețul 15 cr. — La compunerea acestui opșor didactic, autorul a căutat să se țină strict de povetele pedagogiei și didacticei de adă, avându în vedere dispozițiile normativului școlariu, cerințele planului ministerial și împrejurările, în cari pôte prospera învățământul la noi.

Rentabilitatea economiei de vite în exploatarea mare a eșitului de sub tipariu în Tipografia A. Mureșianu. Conține trei conferințe ținute la Universitatea din București, de Dr. George Maior, profesor de agricultură la școlă de la Ferestru.

Meseriașul român. singura fôia care o aveam noi Românii pentru industriași și care a fost până acum susținută numai cu mari sacrificii din partea părintelui Bart. Baiulescu, în numărul ultim din anul trecut și ia remasă bună de cetitori, de-ore-ce trebuie să apună. Căusele sunt ușor de aflat. Fôia care costa numai 1 fl. 20 cr. și-a mărit numărul restanțierilor încât cu totă suma de 250 fl. din fundațiunea M. și E. Stroesco nu-și pôte plăti nici spesele de tipariu. — Regretăm acest eveniment cam obișnuit la noi Românii — atât de indiferent față de publicățiunile literare.

Deși noi suntem pentru ortografia etimologică, în care încă forte chiar se potă însemna sunetele **î, ũ, đ, ș, ț** așa: **đ** cu **đi** (d. e. frunđia), **ș** cu **și** (d. e. siaga), **ț** cu **ți** (d. e. uliția) etc., totuși la stăruința mai multor cetitori ai noștri am adoptat în această fôia ortografia Academiei române cu forte puține și neînsemnate abateri. — Acestă o însemnăm că se nu fim taxați de inconsecuenți pentru că în alte scrieri ale noastre ținem și mai departe la ortografia etimologică.

Găcitură numerică.

De Maria P. Simționu.

1. 10.	=	un instrument pentru haine.
4. 6. 13.	=	o interjecțiune.
12. 7. 9. 5.	=	un arbore.
3. 5. 10.	=	un pom.
6. 7. 8. 9. 11.	=	timp de recreație.
4. 8. 11. 7. 2. 12.	=	o regiune cerească.
1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13.	=	poftescă la toți.

Terminul de deslegare e 10 Februarie st. n.

Glume.

De ce vré să fie medicu? — Mediculū: Ce vrói să te faci, puilul meu.
Prunculū: Medicu.
Mediculū: Și pentru ce?
Prunculū: Pentru-că apoi voiū da medicină la toți accia pre carī me voiū mânia.

Unū bărbieriu vędëndū cā unū boeriu îi plăteșce pentru rasulū capulū cincī parale, iar' pentru gătela barbei cincī galbinī, — Boerile, îi đise, așa se vede cā mintea din capū tótă sa scoboritū in barbă, de ace'a mai multū barba decātu capulū o cinsteșci.

De ce e apătosu laptele? O lăptărăsă aducea lapte in tótă đina la o cocónă.
De câtva timpū, ea îi aducea unū licuidū prea apătosu.
Cocóna se plânse de acésta.
— Oh! replică lăptărăsa dacă ai șci, cocónă, pe aceste călduri vacile beau atātu de multă apă.

Metempsychosă. — Se vorbia despre transformarea sufletelorū (metempsychosă).
Unulū, căruia îi plăcea multū banii, se lăuda cā elū ar' fi transformatū din vițelulū de aurū.
Te credū, îi đise altulū, căci n'ai perdutū decātu aurulū pe care 'lū cauți.

Mângăierea sufletului. — Sē șcie cā unele cocóne simtū o mare plăcere și bucuriă cândū e sē trecă armata.
In Bucureșci era o revistă militară.
Cocóna Zoe, observă pe amica sa, cu care venisē sē privescā, cā sē schimbă la faciă și tresare.
— Ce ai scumpa mea, te-a apucatū palpitulū? Te înțelegū, trece mângăierea sufletului tēu...
— Da.
— Cum 'lū chiamă?
— Regimentulū I. de roșiori.

Spărietură. Intâlnindū X. pe Y. îi đise:
Spăriă-mē.
— De ce?
— Sughitū... și dacă mē sparii imī trece.
— Bine!.. Imprumutā-mē de cincī sute lei.
— Mulțămimū, mi-a trecutū.

Surdulū care aude. Unū leneșū cerëndū milă spunea cu unū aerū plângătoriū: „Miluiți-mē, ómenī bunī, cā suntū surdū, n'audū de locu.“ Unū óre-cine prefăcându-se cā scóte sē-i dee o monedă de argintū, îi đise încetū, „De multū ești surdū, creștine?“ — „Din copilăriă“ răspunsē surdulū,

Cu caleulū. Unū óre-cine dorindū sē învețe musica întrebă pe unū învățatoriū de musică:
— Cātū trebue, domnule, sē plătescū pe lună?
— Pentru luna întâiū patru galbinī, răspunsē dascalulū, iară pentru celealalte următóre câte trei.
Dacă e așa, reluă întrebatoriulū, sē începemū de-a dreptulū dela luna a două.

După săptămânile de miere tinēra sođiă aruncă bărbatulū sēu cā o prea negligă, cā acum nu sē intereseză de ea ca inainte de căsătoriă, cā... cā șcie prea bine cumcā dacă ar' mori dinsa acum elū nu o ar' pe-trece nič până la mormētū...
— Ho, ho, asta e prea multū, acésta trebue probată...